

Vennesla Historielag

Årsskrift 2012

Foto for-/bakside: Graslia sett fra Hunsøya.

Vennesla Historielag

Årsskrift 2012

Utgitt av
Vennesla Historielag
Desember 2012

Innhold

Styret	5
Redaksjonen	6
Forfattere/skribenter	6
Forord	9
Alf Vennesland	11
Vennesla Børnehjem	20
Dallen	26
Plassen Røllend	34
Gunhild Strandberg	42
Hunsfos Fabrikker	46
Johs. B. Knobel	58
Minner fra 2. verdenskrig	65
Rusleturer	71
Olsokfeiring på Bommen	73
Mimrekvelder	74
Et krigsminne	76
Fane, Vennesla Musikkorps	77
Håndarbeidskurs	78
Vedtekter	81
Medlemsliste	84

Styret 2012

Morten Aslaksen	Leder
Randi Marie Kristiansen	Nestleder
Yngvar Hannevik	Sekretær
Gerd Wiik Hansen	Kasserer
Inger Aas	Styremedlem
Aud Venke Renstrøm Brulid	Styremedlem
Finn Oskar Hansen	Styremedlem
Signe Rysstad	1. varamedlem
Inger Einstabland	2. varamedlem
Torunn Ruenes	3. varamedlem

I tillegg kan Hunsfos Historielag sende en representant til styret.

Redaksjonen

F.v.: Gerd Wiik Hansen, Morten Aslaksen, Yngvar Hannevik, Inger Aas og Andreas Hansen.

Forfattere/skribenter

Morten Aslaksen er for tiden leder i styret i Vennesla Historielag. Han er spesielt interessert i posthistorien i Vennesla kommune, men alt av lokalhistorie er spennende, sier han.

Morten er utdannet journalist, og har vært ivrig amatør fotograf siden han hadde foto som valgfag i 8.klasse. Det er lenge siden han praktiserte som journalist i Dagbladet Sørlandet, men av og til dukker det opp noen artikler og bilder rundt om i diverse blad

og aviser. Ellers er han nok mest kjent fra sin tid som klokker / menighetssekretær i Vennesla menighet. En stilling han hadde i over 15 år.

Alf Melling er født i Kristiansand i 1932.

Han ble ansatt på Hunsfos Fabrikker i 1962, etter å ha arbeidet 5 år ved wallbordfabrikken Nøsted Bruk i Drammen. På Hunsfos arbeidet han i forskjellige stillinger i teknisk avdeling i drøyt 36 år. Han er gift med Inger Brita, og familien har bodd i Vennesla siden 1962. Som pensjonist dyrker han sine hobbyer, deriblant interessen for lokalhistorie. Han var redaktør av boken om Hunsfos Fabrikker, som kom ut i 2008.

Yngvar Hannevik er født på Kvarstein i 1955. Han er utdannet innen skogbruk og arbeider som skogbruksplanlegger i Agder- Telemark Planselskap. Han har hele sitt liv hadde stor interesse for historie. Slektsgransking har vært en viktig hobby i mange år. Yngvar ble i 2010 med i styret for Vennesla historielag.

Egil Lie er født i Lier i 1930. Etter eksamen på N.T.H. arbeidet han på Ranheim Papirfabrikk i Trondheim og Svenska Treforskningsinstitutet i Stockholm. Han kom til Hunsfos Fabrikker i 1962 og arbeidet her til i 1981. Derpå var han ansatt i Norsk Arbeidsgiverforening/ Næringslivets Hovedorganisasjon fram til pensjonsalder i 1997. Han var Vennesla Historielags først formann.

Odd Arild Nordli er fra Øyslebø og kom som lærer til Vennesla skole i 1978. De siste årene har han arbeidet i administrasjonen i kommunen, og er for tiden kultursjef. Odd Arild har alltid vært opptatt av historie, og interessen for lokalhistorie ble for alvor trigget de årene han var museumspedagog i bygda.

Silje Vennesland er 19 år, født og oppvokst i Vennesla. Er nå i jobb etter fullført videregående skole, men ønsker å begynne å studere på Universitetet til høsten.

Schindler

Forord

I år var det meg som fikk æren av å skrive dette forordet. Takk for det! Også i år har redaksjonskomiteen med Andreas Hansen, Gerd Wiik Hansen, Inger Aas, Yngvar Hannevik og undertegnede arbeidet med å få i sammen et årsskrift, og som dere skjønner har vi fått det til. Men, ikke alene! Takk til alle som har bidratt!

I år er det kun ett skoleprosjekt med i årsskriftet. Dessverre. Vi ville ha flere, men av forskjellige årsaker ble det bare ett dette året. Vi har flere å ta av, så de dukker nok opp etter hvert. Takk til Vennesla Videregående skole for at de gir elevene sine disse oppgavene! Det gjør ungdommen mer bevisst på historie og hvor interessant den kan være.

Året 2012 har vært et innholdsrikt år for oss i historielaget. Vi har mange prosjekter og aktiviteter i gang, og vi føler vi klarer å gi et tilbud til våre medlemmer, samtidig som vi prøver å sette Vennesla sin historie i søkelyset.

Hunsfos Fabrikker er historie. Arbeidsplassen, som veldig mange venndøler har vært innom, og som har vært mye av årsaken til at bygda vår har vokst så fort som den har. Takk til Hunsfos Historielag som gjør en flott innsats for å bevare minnene!

Da håper vi årsskriftet byr på lesestoff som er interessant og som gir medlemmene våre, og andre, et visst innblikk i hva vi driver med, og noen minner fra "før i tiden".

Takk for støtten vi får fra medlemmer, annonsører og andre!

God jul!

For redaksjonskomiteen,
Morten Aslaksen

Liebermann
BAKERI & KONDITORI

■■■■■
FARGERIKE
Vikeland

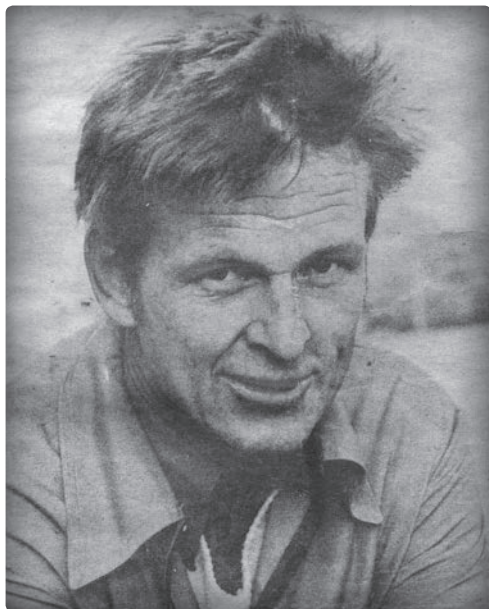
priken
REKLAME

Alf Vennesland

- Vindbjarts "rygggrad" i mange år

AV: Silje Vennesland

Siden jeg var liten har jeg hørt mange historier om min bestefar. Dette gjorde at det til slutt ble han jeg valgte å skrive om i dette skoleprosjektet. Det er alltid gøy å finne mer ut av hva han har holdt på med i sine yngre dager og hvilken betydning dette har hatt. Jeg fikk høre av min mor at bestefaren min hadde vært på landslaget og deltatt på ulike samlinger innenfor fotball. Jeg bestemte meg for å finne mer ut av dette. Siden min bestefar og jeg står hverandre svært nært ble jeg enda mer ivrig i å lære mer om han.

Alf Vennesland

På 1960-tallet ble nordmenn utfordret av nye tanker og ideer som satte sitt preg på samfunnet. De unge var nysgjerrige på de nye temaene innenfor teknologien, og stilte spørsmål angående dette. Folk fryktet for at deres neste generasjon skulle få en dårlig levestandard på grunn av vitenskapen. Men de hadde vel egentlig ingenting å frykte.

Økonomien bedret seg betraktelig på dette tiåret. De fleste hadde råd til det nødvendige, og forbruksvarer begynte å bli bedre og billigere. På grunn av økonomiens bedring begynte folk nå å kjøpe materielle saker, slik som bil, kjøkkenmaskiner og fjernsyn. Det gamle ideal var at kvinner skulle være hjemme med barn og styre med husarbeid, men dette forandret seg nå. Kvinner begynte å arbeide, slik at inntekten i familien økte. Dette var begynnelsen på likestillingen, og det hjalp kvinner til å kunne klare seg alene hvis noe skulle skje.

Utviklingen i Norge begynte å blomstre utover 1960-årene. Industrien var på topp, og generelt sett fikk nordmenn det bedre. Produksjonen økte og dette førte til at vi fikk folketrygd, økt sysselsetting, nye skoler ble bygget og det ble innført niårig grunnskole.

Det skjedde flere store endringer i dette tiåret, og for husmødre ble det lettere å gjøre husarbeid siden teknologien stadig ble forbedret. For eksempel ble vaskemaskinene helautomatiske.

Det var ikke bare innenfor industrien ting begynte å skje, men også idretten ble større og større i dette tiåret. En av hovedårsakene til dette var at det ble skrevet mye om det i media og det ble vist på tv. Dette gjorde at idretten nå var blitt underholdning. Flere og flere folk fikk fjernsyn slik at de kunne holde seg oppdatert på sportsfronten.. Folk fikk mer fritid, og økonomien ble bedre. Etter som at byene vokste var det nødvendig å få en bedre organisert idrett.

Vindbjarts historie

Dessverre kan en ikke si en bestemt dato for når idrettslaget ble stiftet, men ett stiftelsesmøte ble holdt i februar 1896. I de første årene var det langrenn og hopp som var hovedaktiviteten i Vennesla på denne tiden. Venndølene begynte å sette preg på premielistene rundt omkring på Sørlandet. Under ordet laget finner vi forskjellige grener. Det begynte med skisport som langrenn og hopp, men allerede før 1920 hadde man både skøyting, friidrett, sykling, fotball, bryting, og senere kom en gruppe med turn.

Under 2.verdenskrig ble det 5 år med okkupasjon og uten noe som helst organiserte aktiviteter, men de var i gang igjen i 1945. I mellom-krigstiden var det dannet såkalte A.I. L.-lag, som vil si arbeideridrettslag, og mange gikk over til disse. «Enhet og samling av alle gode krefter» var tanker som opptok alle nordmenn den første tiden etter freden i mai 1945. Det ble holdt et møte hvor alle grenene skulle under ett navn. Etter mye om og men, ble de enige om navnet Vindbjart.

Fotballen fikk virkelig fart på sakene på 50-tallet. Senere ble det juniorgruppen som det ble satt fokus på. Dette ga gode resultater for juniorgruppen senere. I 1958 vant Vindbjart overlegent 3.divisjon, og dermed debuterte de i 2.divisjon. Med en utrolig god innsats vant de sin avdeling, og dette var over all forventning. På denne tiden var Hovedserien det høyeste du kunne komme og her skulle Vindbjart nå få være med å prøve å kvalifisere seg. Dette skulle bli en av kampene publikum ikke glemte med det første. Det var en meget spennende kamp, med ett publikum på over 3000 rundt stadion på Moseidmoen. Sentrale spillere i denne kampen var Kåre ("Dolten") Eikebakken, Alf Vennesland, Arild Gunnufsen og Erling Nordal. Vindbjart rykket ikke opp i Hovedserien, men laget utmerket seg i denne perioden, og ble lagt merke til i hele landet.

En sentral trener, Einar Homme, utrettet stort i sin tid. Han trente på ett tidspunkt alle lagene i Vindbjart, med støtte fra andre. Sammen klarte de å bygge opp en meget bra junioravdeling. Også i de aldersbestemte klassene, og Vindbjart var på topp flere ganger i de lokale seriene. Vindbjart erobret sørlandsmesterskapet og kretsmesterskapet på denne tiden, og fotball klubben Vindbjart lå høyt oppe på tabellene i lengre tid.

Karriere

Alf Vennesland, min bestefar, har alltid vist stor interesse for grenen fotball. Han ble født den 30. Mars 1941 og er oppvokst i Vennesla. Han begynte å gå på idrettsplassen da han var en neve stor. Han begynte å spille organisert fotball i ung alder, og han har spilt for Vindbjart i alle år. Han har ikke bare drevet med fotball, men også spilt håndball for bedriftsidrettslaget WigeWall. Vi må også nevne at han var en meget god skihopper, men Alf fant fort ut at han ikke hadde tid til alt dette og bestemte seg for å satse på fotballen.

Det var da han var 15 år han ble lagt merke til utpå banen. «Han takler hardt, men fair». Alf var både midtbane- og forsvarsspiller. - Fotball er en lagidrett hvor man treffer mange, nye kjekke folk, og har det gøy

sammen, sier bestefar Det var hans store interesse for fotball og miljøet som drev han fremover. Motivasjonen før kamp er viktig. Slagordet «Vi må skjerpe oss, og se på alle lag som sterke motstandere» var kjennetegnet hans. Han var en stor inspirasjon til de yngre spillerne, og viste en stor vilje og kampstyrke ute på banen. Alf var en bemerket spiller i Vindbjart, og det er i senere tid sagt at han var lagets «rygggrad».

Alf utmerket seg tidlig, og ble mer og mer lagt merke til i sin ungdomstid. Først som gutte- og juniorspiller, men allerede fra en alder av 15 år spilte han på på Vindbjarts A- lag. Han deltok på så mange som 9 kretslagssamlinger i perioden 1958 til 1970-årene. Den første kampen Alf spilte med kretslaget husker han veldig godt. Det var en kamp mot Rogaland. De lå under 3-0 til pause, men vant til slutt 4-3.

I 1955, da han var 15 år, fikk han en utmerkelse. Alf erobret fotballforbundets høyeste utmerkelse for tekniske ferdigheter og mottok derfor Gullballen i 1955. Han var den første i landet til å klare dette ferdighetssmerket, som gikk ut på ulike øvelser med ball. Denne konkurransen foregikk i hele Norge. For det fikk han en billett til en landskamp inne i Oslo. Dette var stort av en bygdegutt fra lille Vennesla, som kom fra laget Vindbjart. Det ble sagt at Vindbjart hadde lite tekniske ferdigheter på denne tiden, men likevel oppnår Alf den høyeste utmerkelsen i teknikk. Etter dette fikk han en del medieoppmerksomhet, men han syntes bare det var moro og gøy med litt oppmerksomhet.

Ett par år senere var han med på en landslagssamling i Horten i 1959.

I 1960, 19 år gammel, måtte han tjenestegjøre i Kongens garde i Oslo. Vindbjart trengte han. I helgene ble han hentet hjem på klubbens bekostning, for å spille kamp med dem. Han spilte også på fotballaget til garden, og i 1961 var han var med på å vinne den militære cupfinalen for Gardens lag.

Her mottar Alf Vennesland prisen som vinner av den militære cupfinalen i 1960 med laget til Garden.

Det gikk flere rykter i Vennesla på denne tiden om at han hadde begynt å trene med Skeid. Skeid var ett av topplagene i 1960 årene, og dette var stort. Han begynte å trene litt med Skeid etterhvert ettersom flere av hans kamerater i garden spilte der. Kameratene hans var grunnen til at han ble med å trene med Skeid. Treningene på dette nivået var mer systematiske satt opp og de ble mye hardere. Før var treningene mer en lek med baller. Han deltok på mange av treningene deres, og spilte noen treningskamper med dem. Det å trene med topplaget Skeid var artig, og i dette tilfellet hadde bestemoren til Alf mye å si om denne saken. Hun sa: «signerer du med Skeid, kan du bare glemme å komme hjem igjen». På denne tiden var det slikt at var man født og oppvokst i Vennesla, da skulle man sannelig spille på Vindbjart og ikke noe annet lag.

Da Alf kom tilbake til Vennesla etter sitt ett års opphold i Oslo, fortsatte han å spille på Vindbjart. Han var blant annet med på å spille opprykningskamp mot SIF, som regnes som en av Vindbjarts mest spennende kamp. Det ble satt publikumsrekord på Moseidmoen med over 3000 tilskuere. Guttene fra Vindbjart kjempet fra første avspark til det siste minutt. Det var ikke innsatsen til guttene som skortet, men heller kvaliteten. Etter første omgang leder SIF 2-0, men Vindbjart guttene tok dem igjen, og utlignet. Men 5 minutt før fulltid klarte SIF å skaffe seg seiersmålet. SIF gikk av med seieren 3-2 mot Vindbjart.

"Styrken var winghalfene med Alf Vennesland i spissen. Skal noen nomineres som banens beste spiller, må det bli han. Teknikken er i orden, han har overblikk og en jernkondisjon som mange kunne sinne ham. Han er hurtig, går resolutt inn i taklinger og har adresse på avleveringene".

Bilde av familien Vennesland. Alf til venstre, Geir ved siden av, Ellen til høyre med lille Mette ved siden av seg. Dette bildet er tatt i sammenheng med ett intervju.

Etter hvert giftet han seg og stiftet familie sammen med Ellen Magnhild Berntsen. De fikk tre barn sammen. Mette, Geir og Alf junior. Alf fortsatte å spille fotball med god støtte fra familien. Enkelte ganger ble Ellen oppgitt over at han var så ofte på stadion, mens hun var hjemme med barna. Hun kunne godt ha tenkt seg at han fikk litt mer hjemlige hobbyer. Men han var tross alt interessert i noe, så da syntes hun det var godt at det var fotballen som tok opp store deler av tiden hans. «Jeg kunne aldri klart dette uten min kone». Alf skulle ønske at han hadde hatt mer tid med sine barn og sin kone, og roser sin kone for god støtte opp gjennom årene. Han fortsatte å være lagets «rygggrad» i en alder av 33 år, og fortsatte å spille til han var 37 år.

Etter å ha spilt 18 sesonger bestemte Alf seg for å legge fotballstøvlene på hylla. Fotballen tok opp store deler av fritiden hans. Han jobbet tross alt på Huntonitt, hvor han begynte som 15-åring.

Han ble kalt «far» i fotballgruppen hos Vindbjart. Alf er en av de få som har rett til å si at han har vært fast på A-laget til Vindbjart i 22 år.

“Veldig trist å ha spilt min siste kamp for Vindbjart. Det blir i grunnen veldig rart og ikke spille lengre. Hver helg i sommerhalvåret var det jo fotballspilling som stod på planen, så det var godt å få litt mer fritid, og tid sammen med mine barn og kone” SITAT

Alf la ikke opp på grunn av alderdommen, selv om det kunne merkes at han begynte å dra på årene. Han tenkte på privatlivet. Han hadde en kone og tre barn som også skulle ha oppfølging. Han la ikke fotballen helt på hylla. Etter hvert ble han seniortrener, sammen med Alf Erik Robstad. Alf Vennesland skulle stå for den fotballmessige delen, mens Alf Erik Robstad tok seg av styrke og kondisjon.

Betydning

Alf Vennesland spilte for Vindbjart fra han var 15 år. Allerede som 15-åring fikk han utmerkelsen Gullballen. På denne tiden ble det sagt at Vindbjart ikke hadde noe videre bra teknikk, men Alf erobret idrettsforbundets høyeste utmerkelse for tekniske ferdigheter. Klubben fikk en del oppmerksomhet siden Alf spilte på Vindbjart. Han var med på å bidra til at Vindbjart, som var på bunnen av tredje divisjon, kom seg opp til Hovedseriens kvalifisering på to sesonger. Det var vilje som drev dette laget, og det var vilje som drev Alf videre.

Han var med på å jobbe dugnad sammen med resten av bygda Vennesla da det ble bestemt at det skulle bygges en ny gressbane. Fotballen på 1950-tallet og oppover, hadde en stor betydning for bygda. Interessen for fotball ble stor, og lagene sprudlet med nye fotball- spillere.

Alf var med på å sette klubben Vindbjart på kartet sammen med resten av seniorlaget, og han fremstod som klubbens frontfigur i løpet av sin fotballkarriere. Det er vanskelig å si hvor stor betydning han har hatt for klubben, men han har vært med på å utrette mye sammen med flere av de andre profilene i klubben, som for eksempel Kåre (Dolten) Eikebakken. Alf har stått for utviklingen av flere lag, da han ble trener for seniorlaget sammen med Alf. E. Robstad. Dette ble grunnlaget for videre vekst, og klubben fikk flere og flere medlemmer. Da bygda har en fotballspiller som media har vært veldig interessert i, er det gøy å spille i samme klubb som den personen.

Han ble senere kalt lagets «ryggrad» og Vindbjarts «far». Han fremstod som et forbilde for de aldersbestemte gruppene, men også for dem på A-laget. De så opp til hans store styrke og gode innsats ute på banen. *«Han taklet hardt, men fair»* sa de om ham.

Han har spilt fotball for Vindbjart fotballklubb i over 18 sesonger. I en alder av 15 år debuterte han på seniorlaget, og han hadde fast plass på A-laget siden. Han har spilt over 540 kamper for Vindbjart og 400 av disse kampene var for A-laget.

Den dag i dag er han et av Vindbjarts æresmedlemmer, og et portrett av han henger på veggen i idrettshuset på Moseidmoen. De som har bodd i bygda hele sitt liv vet godt hvem han er, og fremdeles er han engasjert i fotballen. Han sitter i styret for Plussbank-cup og hjelper stadig til med arrangementer som foregår over på stadion på Moseidmoen.

Etterord

Arbeidet med dette prosjektet har vært lærerikt. Det har gitt meg mange nye erfaringer og kunnskap om min bestefar. Jeg har lært hvordan man skal lage en bra problemstilling og hvordan man skal sette det hele opp. Jeg har tatt til meg masse kunnskap i hvordan man skal jobbe og behandle kilder. Dette prosjektet har vært krevende, men det var verdt det. For min del så er dette ett meget personlig prosjekt i og med at det omhandler min bestefar som står meg nært. Motivasjonen min ble bare bedre og bedre for hver dag som gikk. Jeg lærte min bestefar å kjenne. Jeg ble mer kjent med han igjennom intervjuet og avisartiklene. Det var dette som drev meg fremover. Nå som prosjektet er fullført, sitter jeg igjen med en vanvittig god følelse av å ha oppnådd noe. Jeg kan med hånden på hjertet si at jeg er meget stolt over å ha Alf Vennesland som min bestefar, og jeg har fått en dypere forståelse av hvem min bestefar er gjennom dette prosjektet.

1.rad f.v.: Øystein Larsen, Arne Omdal, Arild Gunnufsen, Olav Hammen og Alf Vennesland. 2.rad f.v.: Kåre (Dolten) Eikebakken, Johan Markussen, Kjell Homme, Angelo Tambini, Øyvind Harket og Erling Nordal.

Vinbjart ca. 1956. 1.rad f.v.: Øystein Arstad, Jan Heiseldal, Oddbjørn Aas-Lyngby, Alf Vennesland og ukjent. 2.rad f.v.: Erling Nordal, Rolf Stokkeland, Kjell Homme, Magne Hagmann, Arild Tønnessen og Gunnar Eikeland.

Vindbjart ca. 1960. 1.rad f.v.: Kåre Eikebakken, Arne Omdal, Arild Gunnufsen, Engly Isaksen og Øystein Larsen. 2.rad f.v.: Johan Markussen, Øystein Lie, Angelo Tambini, Roald Tønnessen, Erling Nordal og Alf Vennesland.

Vennesla Børnehjem

- i de 25 årene det har bestått

Teksten er hentet fra barnehjemmets 25 års jubileumsskrift fra 1910

Tanken om opprettelse av børnehjem i Vennesla oppkom i et av Venstreforeningens avholdte møte lørdag 28.mars 1885. Venstreforeningens daværende formann, lærer O. Horrisland, innledede spørsmålet: "Hva kan gjøres for å minske sognets fattigbyrder?"

*Dette bygget ble senere Vennesla skule, og blir nå brukt som skolemuseum.
Fotograf og årstall ukjent.*

I innledningsforedraget henledet innlederen forsamlingens oppmerksomhet på det uheldige i at fattigvesenet selv oppdrog fattiglemmer. Ved å bortlistere de fattige børn til den lavest bydende, fikk disse børn ofte en mangelfull oppdragelse og falt senere hen fattigvesenet på ny til byrde. Han påpekte også at man i Søgne hadde opprettet børnehjem for at de fattige børn kunne få en bedre oppdragelse.

I den påfølgende diskusjon ble det av flere påpekt at det gjennom lange årrekker vesentlig hadde vært de samme familier som med sine barn slekt etter slekt hadde tilført fattigvesenet nye individer. Formannen, og særlig Anders Robstad, uttalte seg for ønskeligheten av å få opprettet et børnehjem i sognet således som i Søgne. Hertil sluttet seg Endre Moseid med flere.

Ved avstemningen besluttet enstemmig at man burde oppta arbeidet for opprettelsen av et børnehjem for Vennesla sogn. Der valgtes en komité bestående av Endre Moseid, Nils Robstad, Baard Jeppestøl og lærer Horrisland til å arbeide for denne saks fremme hver i sitt distrikt. (Lærer O. Horrisland formann).

Under disse forberedende arbeider gikk det klart opp for alle at denne sak heller burde være en menighetssak. Der ble derfor sammenkalt et menighetsmøte søndag 10de mai, hvilket møte lededes med et foredrag av daværende sogneprest Chr. Thorkildsen. Til møtet var fremmøtt en stor forsamling der alle med unntagelse av et par menn uttalte seg for opprettelse av et børnehjem, dog fant forsamlingen tanken så ny at den besluttet folkemøter avholdt i hver skolekrets for ennå nærmere å høre folkets mening. Der ble valgt 2 menn av hver skolekrets til å sammenkalle og avholde folkemøter.

De valgte var: Ole Syvertsen Omdal, Baard Jeppestøl, Ole O. Egeland, Endre Moseid, Ole Jørgensen Aas og O. Horrisland.

I disse folkemøter ble det særlig fremhevet at man var seg bevisst at børnenes oppdragelse i et sådant hjem midlertidig ville falle dyrere enn ved å sette dem ut som tidligere, men på den ene side ville deres underhold vesentlig søkes ad frivillighetens vei, og på den annen side antok man at den bedre oppdragelse de der ville få i fremtiden ville gi gode renter, både for dem selv, menigheten og samfunnet. Om enn der hos enkelte var betenkeligheter ble dog resultatet av disse møter i en sum, at et børnehjem bør opprettes i Vennesla.

Etter disse folkemøters avholdelse sammenkaltes atter et menighetsmøte søndag 12te juli etter gudstjenesten. På dette møte fattedes den endelige beslutning om hjemmets opprettelse mot et par stemmer. Likeledes ble det på dette møtet bestemt at der skulle opptas barn av begge kjønn, og at hjemmets bestyrelse skulle overdras en bestyrerinne og en bestyrelse bestående av 7 menn, som skulle velges av generalforsamlingen i årsmøte. Det fornødne til hjemmets opprettholdelse skulle søkes innsamlet ved frivillige gaver, dog fant forsamlingen at man i tilfelle burde sikre seg støtte av fattigvesenet for de barn som opptokes fra dette, hvis det viste seg at hva der innkom ad frivillighetens vei ikke skulle strekke til.

Siste menighetsmøte i denne sak avholdtes søndag den 13de september. Møtet innlededes med oppbyggelig foredrag av Vaisenhusforstander Gudmestad. I dette møte ble vedtatt statutter for hjemmet. I følge disse skal der i hjemmet kun opptas barn fra Vennesla sogn. Der skal særlig tas hensyn til barn som er foreldreløse, farløse, morløse eller som på grunn av foreldrenes forsømmelighet er likestillet med dem der ikke har far eller mor. De skal forsøkes oppdragne som i et godt og kristelig hjem og forbli i hjemmet til de er konfirmert. Det påligger også bestyrelsen å søke dem godt anbrakt når de går ut fra hjemmet.

Som medlemmer av bestyrelsen valgtes på dette møte: Prost Chr. Thorkildsen, Ole Egeland, Baard Jeppetøl, kirkesanger Kristensen, Ole Jørgensen Aas, Ole Li Ravnås, Endre Moseid og E.M. Torvund. Bestyrelsen hadde av menighetsmøtet fått i oppdrag å søke så vidt mulig å få en bestyrerinne fra selve sognet eller de nærmeste bygder, men da det viste seg ingen sådan som var skikket var å få, måtte bestyrelsen søke utenom distriktet. Som bestyrerinne ansattes frk. Sofie Tørresen av Søndre Undal.

Der ble nu sendt lister omkring i Sognet for at alle som ønsket det kunne tegne bidrag, enten penger eller varer og husgeråd til hjemmets opprettelse. Der innkom på disse lister fra 257 givere i alt kr. 795,- i penger og til en verdi av kr. 300,- i varer og husgeråd, til sammen for 1095 kroner.

I det siste avholdte menighetsmøte ble det bestemt at hjemmet foreløpig skulle installeres i den ledige lærerbekvemmelighet i Abesdalen, hvilken av skolestyret og herredsstyret velvillig var overlatt til avbenyttelse for hjemmet.

Fredag den 8de januar samledes de opptagne barn, i alt 6, første gang

med bestyrerinnen i hjemmet, og søndagen etter, den 10de januar, åpnedes hjemmet av prost Chr. Thorkildsen i overvær av en tallrik forsamling.

I de 6 første år underholdtes hjemmet utelukkende ved frivillige gaver. Eksempelvis kan anføres at Gunder Gunvaldsen Moseid ved åpningen ga 100 kroner, og i det annet år 450 kroner, konsul Marcus Wild i Kristiansand ga 200 kroner. Da senere hen tanken om et vordende hjem oppkom, ydedes store gaver til dette. Ole O. Egeland skjenket 200 kroner. Enke Kristine Aas testamenterte 184 kroner, enke Anne Olsen Kvarstein 1000 kroner og Gunder Gunvaldsen Moseid skjenket en skipspart i det nevnte øyemed.

Da der stadig stilltes nye krav om plass, foreldreløse eller i lignende stilling stillede børn, besluttet bestyrelsen å forsøke med basarer.

Den første basar ble avholdt i 1892. Der innkom i gaver til denne varer for omkr. 300 kroner. Nettoutbyttet av basaren ble 724 kroner. Med unntagelse av basaren i 1893 som ga noe mindre utbytte, har basarenes utbytte vært stigende og almindelig dreiet seg omkring 1000 til 11 å 1200 kroner. Den siste basar i 1910 ga et nettoutbytte av 1240 kroner. Siden 1892 har der årlig vært avholdt basar med unntagelse av 1904. Der var den gang oppkommet den tanke hos flere at det ville være heldigst å unngå basarer, men dette viste seg å være uheldig, da hjemmet derved kom inn i en økonomisk krise som det tok flere år å komme seg ut av.

Foruten børnehjemmets basarer ble det også av Vennesla Ungdomsforening i 1893 avholdt en basar til inntekt for hjemmet. Denne basar innbrakte netto kr. 322,31. Likeledes har flere kvinneforeninger i sognet arbeidet for hjemmet, idet de har sendt en del av utbyttet av sine basarer til barnehjemmet, særlig skal fremheves Grovane kvinneforening, som omtrent til stadighet har sendt hjemmet utbytte av sine basarer og utsalg.

Foruten de her nevnte bidrag har hjemmet hatt støtte av rentene av Eilef Hansen Moens legat "for forvildede børns opdragelse", i alt i årenes løp kr. 3.500,-, likesom også Sparebanken delvis har ytet små beløp til støtte. Fra år 1900 har Vigelands Brugs og Hunsfos Fabrikkers eiere årlig skjenket, Vigeland Brug 100 og Hunsfos Fabrikker 200 kr. årlig til hjemmets drift. Fra 1892 til 1902 hadde hjemmet en del støtte av fattigvese-

net for barn som av dette var anbragt der, men fra den tid har hjemmet alene vært oppholdt av frivillige gaver og en del bidrag for børn som ved Vergerådets foranstaltning er blitt anbragt der til forpleining.

I 1895 ble i følge generalforsamlingens bestemmelse oppført eget hus for barnehjemmet. De bidrag som av forskjellige givere var gitt med det formål at skulle anvendes til eget hjem var da med innvundne renter nådd et beløp av omkring 2200 kroner. Huset oppførtes i løpet av sommeren og toges i bruk i desember, så barnehjemmet det år første gang feiret julen i eget hus. Huset kostende innbefattet alle i og utenfor huset værende innretninger samt innbo var en i en runn sum 5050 kroner, men da hadde hjemmet en gjeld på henimot 300 kroner. Denne gjeld er i årenes løp blitt innbetalt så hjemmet ved utgangen av forrige år sto aldeles gjeldfritt og hadde enda omkring 300 kroner til å fortsette driften med.

I de forløbne 25 år har der i hjemmet i alt vært opptatt og forpleiet 35 børn, derav 14 gutter og 21 piker. Av disse er utgått 12 gutter og 15 piker. 2 gutter og 6 piker, til sammen 8 børn, er fremdeles under forpleining i hjemmet.

Av de 12 gutter som har forlatt hjemmet er 1 utdannet som maler, 1 som agronom, 3 er tatt ut som sjømenn og 1 forlot hjemmet etter 1 års opphold der.

Av pikene er 4 gifte innen sognet, 1 er gift med en misjonær i Kina, 1 er utdannet som sykepleierske, 1 er i en butikk i Kristiansand, 1 er fremdeles hos den første bestyrerinne i Søndre Undal, 2 er utvandret til Amerika, 1 er flyttet hjem til sin far og 1 er på grunn av legemlig svakhet under offentlig forpleining.

Barnehjemmet har i forløbne år hatt i alt 5 bestyrerinner: Sofie Tørresen fra Søndre Undal bestyrte hjemmet i ca. 16 år. Alida Berntsen fra Landvik i 4 år, Serine Mønesland fra Halså i 2 år, Kjersti Vegstøl fra Evje i 1 år og den nåværende bestyrerinne Gunhild Hagen i henimot 2 år.

Av bestyrelsesmedlemmer fungerte Endre Gundersen Moseid som formann i første 15 år, Ole Skisland i ett år, lærer Røskeland i 2 år, kirkesanger Karl Kristensen i 3 år, Baard Jeppestøl i 2 år og fra siste årsskifte August Johannsessen Sagen.

Sunnhetstilstanden kan i det hele sies å ha vært utmerket. Når unntas epidemiske sykdommer, som næsten intet hjem unngår, har der næsten ikke vært sykdom og intet dødsfall er i disse 25 år forefalt hjemmet. Dr. Alfr. Andersen har i alle de år han har vært i sognet ytet hjemmet fri legehjelp.

Ser man hen til de børns oppførsel og fremgang etter at de er gått ut fra hjemmet, er de såvidt vårt kjennskap strekker, omtrent alle blitt hederlige menn og kvinner. Alle med unntagelse av enkelte som har lidt av legemlig eller åndelig svakheter er blitt selvhjulpne mennesker.

Til slutt en hjertlig takk til alle som i disse 25 år har arbeidet i og for børnehjemmet.

Fra Vennesla Formannskap i 1954

Sak 736/1954: Bidrag til sangforeninger.

Etter kunngjøring i "Venneslaposten" om at sangforeninger og sangkor kunne søke om tilskott av de kr. 2.000,- som er avsatt på budsjettet 1954/1955 til dette formål er disse 5 søknadene kommet inn: Kvarstein Blandetkor, Vennesla arbeidersangforening, Frikirkens blandetkor, Vennesla Guttemusikk og Vikeland Kristelige Mannskor.

Tilråding:

De avsatte kr. 2.000,- deles ut til de 5 kor og foreninger som er søkt med kr. 400,- til hver.

Sak 744/1954: "Rottekrigen"

Dagen etter forrige formannskapsmøte oversendte herredssingeniøren brev om det årlige "felttog" mot rottene og meddelte at Anker Ingvaldsen var villig til å overta salg og ombringelse av rottegift. For søppelplassen på Moseidmoen skal han ha kr. 100,-. Da "krigen" var fastsatt til 2.november ble det etter konferanse mellom Ingvaldsen og herredssingeniøren og kontorsjefen bestemt å gå i gang som planlagt. Formannskapet bør vel godkjenne den nye ordninga.

Sak 802/1954: Svømmebasseng i Moseidmoen.

Et kretsmøte ved Moseidmoen skole har tatt opp spørsmålet om å få et svømmebasseng ved skolen, og skolestyret har vært stemt for tanken. Det er arbeid med søknad om tippemidler og gitt tilsagn om betydelig dugnadsarbeid, men finansieringa kan ikke sies å være ordna. Formannskapet blir derfor bedt om å bestemme om en kan søke tippemidler.

Enstemmig vedtak: Formannskapet er interessert i saka og uttaler at skolestyret kan søke tippemidler til et basseng på 15 ganger 10 meter skikket for svømmeopplæring av skolebarn. Det bør tas sikte på at bassenget seinere kan utvides og nyttes også av voksne i forbindelse med Idrettsplassen.

“Dallen”

AV: Morten Aslaksen

De første husene i Dalen, eller Dallen som alltid er blitt sagt på dialekten vår, ble bygd omkring 1840. Beliggende på Vikeland østhei, innenfor Rølland. Plassen var fra begynnelsen selveierbruk, men ble senere husmannsplass under Vigeland øvre.

Den første som dyrka jorda og bodde her var HANS JENSEN, født 1789 (døpt 16.febr. 1890) og sønn av Jens Jørgensen Wigeland og Karen Hansdatter.

Han er registrert i offentlige papirer både som Hans Jensen Dalen, Hans Jensen Wigeland Dalen og Hans Jensen Egebakken.

Han giftet seg 22.okt. 1832 (42 år gammel) med Anne Marie Olsdatter (21 år gammel), som var datter til Ola Jensen Moseidvollen. Forlovere var Knud Jensen Wigeland og Bernt Jensen Wigeland.

De fikk 3 barn:

1. Jens	f. 2.aug. 1833	døpt 18.aug. 1833 i kirken
2. Ole	f. 3.aug. 1835	døpt 23.aug. 1835
3. Knut	f. 5.okt. 1845	døpt 26.okt. 1845 i kirken

Ole, eller Ola, er reg. som soldat i 1859. Samme år ble han gift med Marie Kristensdatter f. 1839, som var datter til Kristen Olsen Wigeland. Knut vet vi lite om. Muligens er han reg. som ugift tjenestekarl på Wennesland gaard i folketellingen av 1865, men dette er usikkert.

Anne Marie Olsdatter døde 3.apr. 1871, 59 år gammel. Hans Jensen døde 7.aug. 1873, 84 år gammel.

Jens var i 1865 logerende på Øvre Vigeland gaard sammen med kone og 1 sønn (Hans). Han var da sagmester ("saugemester").

Jens overtok Dalen etter farens død i 1873.

Jens og Ingeborg f.1841 giftet seg 14.okt. 1861. Ingeborg var kusine til Jens og datter til Marcus Jensen Goli. Forlovere var Ole Hansen Dalen og Bernt Jørgensen Moseidjord.

De fikk 8 barn:

1. Hans	f. 6.apr. 1863	hj.døpt 6.apr. av Herman Salvesen Vigelandsdalen.
2. Karen Marie	f. 13.jan. 1867	døpt 3.febr. 1867
3. Ragnhild	f. 6.jul. 1869	døpt 1.aug. 1869
4. Markus	f. 18.mai 1872	døpt 26.mai 1872
5. Karine	f. 26.des. 1874	døpt 10.jan. 1875
6. Jørgine	f. 18.sep. 1877	døpt 7.okt. 1877
7. Ole Martinus	f. 30.okt. 1880	døpt 7.nov. 1880
8. Knut	f. 13.febr. 1883	døpt 11.mar. 1883

Hans Jensen Dalen utdannet seg til lærer, og giftet seg med Anne Sigurdsdatter Sønstebo f. 1862 i Bø i Telemark. Hans var først lærer i Vegusdal, der den eldste sønnen Jens (f. 1894) ble født. Deretter flyttet de til Bamble i Telemark (Findal gaard), der var Hans folkeskolelærer og der fikk de 3 barn til: Gunhild f. 1896, Ingebjørg f. 1897 og Sigurd f. 1899 d.1905.

Karen Marie giftet seg 23.des. 1896 i Øvrebø kirke med Karl Andreas Jensen f.1874 , sagmester fra Kr.sand. De tok etternavnet Salvesen og bosatte seg i Tordenskjoldsgate. Først i nr. 27, senere i nr. 60 (1.etg.) i Kr.sand. De flyttet mye, for de er også reg. i Nygaten 1a og Gyldenløvesgt. 69. De fikk barna Inger Tomine f. 1898, Jens Emil f. 1904, Hanne Marie f. 1907.

Ragnhild giftet seg med Svein (Sven) Larsson Kile (f. 1865 fra Hæge-land) 18.febr. 1892 . De fikk 6 barn: Ole Johan f.1892, Randi f.1896, Ingeborg f. 1897, Anna f. 1900 d. 1922 av "lungetæring", Randi f. 1905 og Signe Regine f. 1907 d. 1922 av "lungetæring". I 1900 bor de på Halland (Gnr under 23 Bnr 4). Sven er fabrikkarbeider på Hunsfos Fabrikker, Ragnhild driver med "alm. Husarbeide". I 1910 har de flyttet til Kulebakken på Kvarstein (Gnr 2 Bnr 51). Sven arbeider fortsatt "ved papirfabrik", mens Ragnhild er "arbeiderkone". Det er bare de 2 yngste barna som bor sammen med foreldrene. Sven død 1931.

Markus ble konfirmert i Vennesla 10.okt. 1886. Han fikk karakteren "Nesten meget godt". I 1900 bodde han fortsatt hjemme hos foreldrene på Dalen. Han arbeidet som "papirfabrikarbeider". Under folketellingen i 1910 er han fortsatt reg. som ugift, men nå "inlagt fattig" på Honnemyr (Gnr 13 Bnr 1).

Karine giftet seg 19.okt. 1900 med sagarbeider John Tønnessen f. 1880 på Vigeland. Han var sønn av sagarbeider Tønnes Johnsen. Hun

var reg. som "tjenestepige". De hadde "husvielse paa Vigeland". Forlovere var Lars Johnsen Vigeland og Markus Jensen Dalen. De bosatte seg på Holte (Gnr under 5 Bnr 2). John er reg. som "fyrbøter" under folketellingen i 1900. I 1910 hadde de flyttet til Vigeland ytre ("Sollyet") og fått fosterdatteren (el. adoptivdatter?) Alva Otilie Mathisen Tønnesen f. 1904 som var født i Christiania (Hun giftet seg i 1922 med Karl Johan Strandberg).

Jørgine ble konfirmert 15.okt. 1893, 16 år gammel. Hun fikk karakteren "Nesten godt". I 1900 bodde hun fremdeles hjemme hos foreldrene i Dalen, da reg. som "sygelig datter". I 1910 var hun fortsatt hjemmeværende datter. Nå reg. som "offentlig forsørget". Døde i 1927 av lungebetennelse, da som "fattigforsørget, ugift".

Ole Martinus (Ola) arbeidet i 1900 som "sagbruksarbeider". Han bodde da hjemme hos foreldrene i Dalen. I 1910 bodde han fremdeles på Dalen. Nå sammen med moren og broren Knut og søsteren Jørgine. Han hadde skiftet jobb til "arbeider ved aluminiumsfabrik".

Knut jobbet også som "sagbruksarbeider" i 1900, og han bodde hjemme i Dalen. I 1910 hadde også han byttet jobb til "arbeider ved aluminiumsfabrik". Ble ikke gift.

Jens Hansen Dalen døde 22.febr. 1910 (77 år) av hjerteslag. Reg. som dagarbeider. Ingeborg døde 3.mars 1925 av "åreforkalkning". Hun var da forsørget av sønnen Olav Martinus.

Ola og Knut overtok Dalen sammen etter farens død, og frem til Knut døde i 1950. Etter det hadde Ola gården alene fram til han måtte flytte derfra midt på 1950-tallet.

Fra Vennesla Formannskap i 1955

Sak 527/55: Erstatningssak / Bilskade.

Thv. Olsens vognmannsforretning i Kr.sand gjør i brev 27.august d.å. krav på erstatning for skade på bil som den skadelidte mener skyldes graving av vannverket som ikke var tilstrekkelig merket.

Uhellet skjedde ved Vikeland kiosk, utenom veibanen, der klageren mener det var en alminnelig parkeringsplass.

Enstemmig vedtak: Uten at kommunen dermed på noen måte innrømmer noe erstatningsansvar melder en til klageren at en skal undersøke muligheten for å få erstatning av forsikringsselskapet "Vesta", hvor kommunen har ansvarsforsikring.

*Olav og Ingeborg med barna fr Olga, Mikal, Alf, Anne (Lillemor), Gunnar.
Ca 1934.*

Fra Vennesla Formannskap i 1955

Sak 782/55: Garanti for Venneslaavdelingen av A.A.:

Den lokale avdeling av Anonyme Alkoholikere ved Helge Knobel og Arthur Svendsen søker kommunale midler til reising av et mindre hus fro avdelingens eget bruk. Avdelingen kan få kjøpe en laftebygd hytte i Evje og har tenkt å flytte denne til Vennesla. Tidligere har en forespurt om kommunen kunne være villig til å skaffe ei noe avsidesliggende tomt.

Et kostnadsoverslag vider utgifter på kr. 12.000,- uten tomt. Da avdelingen regner med å måtte låne kr. 10.000,- antydes det i søknaden at kommunen stiller seg som garantist fro beløpet og dekker de årlige renteutgifter.

Enstemmig tilråding:

1. Kommunen garanterer for A.A. for et lån til reising av eget hus stort kr. 10.000,- mot sikkerhet i huset.
2. A.A. får til bruk ei tomt i kommunens eiendom ved Kjønvold etter overenskomst mellom formannskapet og reguleringsnemnda.
3. Formannskapet gir A.A. tilsagn om et årlig beløp i støtte fra kommunen.

“Gift dæ med mæ og flytt opp te Dallen”

AV: Evelyn Lunden (f. Molde), barnebarn av Ingeborg.

Olav og Knut Dalen overtok Dallen i 1910 etter farens (Jens Hansen Dalen) død. De jobbet begge på aluminiumsfabrikken Vigeland Brug. I Rødbyen bodde ei enke, Ingeborg Hornnes (f. Tveit 25.11.1887), med fem barn mellom 3 og 13 år. Mannen Torkel Hornnes døde i 1924. For å beholde leiligheten i arbeiderboligen, måtte Ingeborg ta seg jobb på Vigeland Brug. Hun ble satt til å sy striesekker til aluminiumen. De to minste måtte da være alene til de andre kom hjem fra skolen. Ingeborg skyndtet seg hjem i matpausen for å fyre.

Ca 1933. Fv Knut Dalen, Lillemor, Ingeborg Dalen, Alf og Olav Dalen på tivoli i Kristiansand.

En dag kom Olav i Dallen og "fridde" til henne: - Du kan'kje sidde hær å sy. Gift dæ hællår med mæ og flytt opp te Dallen.

Hun tok i mot tilbudet, og Olav og Knut satte i gang med å bygge nytt hus i Dallen. I 1927 var huset ferdig. De giftet seg, og Ingeborg flyttet til opp dit med alle barna:

Mikal f.25.05.1911, gift med Olaus Johnsen fra Drammen, Gunnar f.03.10.1913 gift med Borghild Pettersen fra Klepp. Olga f.18.06.1916 gift med Thorvald Aabel fra Vennesla, Anna (Lillemor) f.19.03.1919 gift med Knut Molde fra Oslo, og Alf f.04.10.1921 gift med Sylvia Grundenkjøn fra Kristiansand. I tillegg hadde Ingeborg fire stedøtre fra sin første mann. Anna (flyttet til Amerika), Ellen (gift Høydal i Volda), Mally (gift Høydal i Vennesla) og Karen (gift Løland på Birkeland). De kom ofte på besøk til Dallen. Ingeborg og barna fikk det godt i Dallen. Olav var en snill stefar som alle kalte far. Knut var en grei "onkel". De var tålmodige, og barna fikk utfolde seg.

Om vinteren skuffet Olav den lange veien ned til bygda før han skulle på jobb kl 6 om morgenen. Det var en smal sti, vel ei skuffebredde, der kantene kunne være både en og to meter høye.

Olav var en sterk mann. Det fortelles at de engang skulle flytte en jernbjelke på jobben. En gikk for å hente mer hjelp, men da de kom tilbake, var bjelken flyttet. Den veide 300- 400 kilo.

De hadde aldri hest i Dallen, så han bar det meste på ryggen. Det ble fortalt at han bar en høyballe på 104 kg fra Vikeland stasjon og opp, ved bare å holde i en ståltråd.

Det sto et langt uthus omtrent der de to små står nå. Der var det utedo med to store og et lite hull. Der var trev, to båser, skåle og løe. Det var bare plass til ei ku og en kalv. I tillegg hadde de høner og katter.

Det var mye frukt og bær i Dallen. Hagen og jorda ble stelt godt. Det var mange forskjellige eplesorter, "krigere" og plommer og en mengde kirsebærtrær. I kirsebærsesongen var det mange som dro til Dallen for å spise og plukke.

Etter hvert som barna ble voksne og giftet seg, kom også vi barnebarna på besøk i Dallen. Det ble 16 barnebarn, og de var alltid velkomne. Ofte over-

1937 Gunnar på taket og skuffer snø.

nattet de, og Olav var "Far i Dallen" for alle.

Hver julaften var hele slekta samlet. Da ble det åpnet til bestestua der alle pakkene lå under divanen. Nissen kom og leste opp og sendte pakkene bortover det lange bordet. Juletreet hadde levende lys og kaker og godteri i kurvene. Det var ganske mye styr med de levende lysene når vi skulle gå rundt juletreet å synge.

9.april 1940 sto Ingeborg og Lillemor og vasket tøy ved vaskegryta like nedenfor trappa. De hørte fly som gikk over, og plutselig fikk de se et langt følge med folk nede i veien. Det var familier fra brakkene på Vikeland som rømte og ville søke ly i Dallen. De fortalte at krigen hadde brutt ut, og det var også folk fra Kristiansand som var på vei oppover. Seinere på dagen kom Thorvald Aabel med lastebilen og kjørte kone og barn, samt svigermora og flere av familien opp til Tveit i Vegusdal, til Ingeborgs barndomshjem. Der var ca 30 mennesker samlet. De ble der i to uker, og reiste så hjem igjen i Trygve Røllands drosje.

Olav og Knut ble bare hjemme, og flere familier ble værende i Dallen ei stund. Fru Vatne stelte mat til alle. Knut Dalen døde i 1950. Sommeren etter, giftet Alf, den yngste sønnen til Ingeborg, seg med Sylvia. Nå var det ledig på loftet, og de nygifte flyttet inn der. De bodde der vel et år. Deretter kom familien Skjeggestad fra Evje og bodde der i to-tre år. De var til god hjelp for Ingeborg som nå hadde blitt sykkelig.

Olav var svært glad i dyr. Spadde han i jorda og fikk se en meitemark, løftet han den forsiktig bort. En gang hadde ei ku fått ei potet i luftrøret. Dyrlege ble tilkalt, men han kunne ikke gi annet råd enn at de måtte elte kua til poteta kom opp. Det var fryktelig for Olav å gjøre, og det gikk heller ikke. Kua måtte avlives. Alf skaffet seg en stor St. Bernhardshund

20. feb. 1937. På vei til Dallen.

1938 John Allan og Lill Else bader i Dallen.

mens han bodde på Dallen. Den ble Olav så glad i, at den ble igjen da Alf flyttet. Det var ikke få meter middagsspølse han kjøpte hos slakter Fredriksen til den hunden.

Olav var flink til å synge. Han hadde en dyp røst. Han sang gamle sanger, mest folketoner og salmer. Han kunne mange vers utenat. Han var også glad i å lese, og fulgte godt med i alt som skjedde. Da han var ung, hadde han svært lyst til å studere medisin. Men han hadde ikke midler til det. Han kjøpte imidlertid en del bøker og utstyr, og prøvde å studere litt på egenhånd. Senere kostet han skolegang på sønnen til en bekjent, som ønsket å bli lege. Det ga ham en viss tilfredsstillelse.

Ingeborg fikk lungekreft, og i 1955 ble hun så dårlig at hun måtte ha ekstra pleie. Hun flyttet da ned til Lillemor og Knut Molde i Dalevegen. Olav ville ikke flytte fra Dallen, men det gikk ikke så lang tid før han kom etter. Han ble boende i Dalevegen til han døde i 1963, 83 år gammel.

Etter at Olav flyttet, ble Dallen leid bort til ulike familier i flere år. Senere, ca i 1980 kjøpte datter til Lillemor og Knut eiendommen for å ha den til feriested. Det var Ellen Britt og Tor Husebø. De bodde i Stavanger. I dag er det deres sønn Roar og kona Tao som eier stedet.

Ellen Britt og Tor ba flere ganger inn til slektsstevne oppe på Dallen. Da var mange samlet. Nåværende eier Roar, og søsteren Bente, fortsetter tradisjonen. På disse stevnene er hovedattraksjonen baking i den store bakerovnen.

Dersom alle etterkommerne etter Ingeborg i Dallen kommer på slektsstevne, vil det i 2013 bli ca 210 mennesker med stort og smått.

Fv Olav Dalen, Lillemor Hornnes, Alf Hornnes og Ingeborg Dalen.

Lillemor og Evelyn.

Plassen Røllend

- under Kvarstein

AV: Yngvar Hannevik

Røllend var husmannsplass under Kvarsteingårdene.

Opprinnelig var det en plass på Røllend. I 1840-årene kom det en ny plass som ble kalt Røllendsbakkane, senere bare omtalt som Bakkane. I 1865 kom den tredje plassen på Røllend (senere omtalt som "Krigen")

Den eldste plassen på Røllend som senere gikk under navnet Høyland.

Røllendsbakkane (Bakkane) som ble revet i 1929 og erstattet av et nytt hus. Tellef Davidsen overtok plassen etter at forrige eier Jens Kristensen (Jens Bakkane) døde i 1905.

Plassen Røllend (Krigen) bygd omkring 1860. Torje Børufsen fra Vigmostad var den første som hadde denne plassen.

Opprinnelig sto huset der jernbanen nå går, på fjellet Kuleberget. Det ble flyttet til nåværende plass i 1894.

I motsetning til de andre plassene på Røllend ble Høyland aldri frikjøp, men forble en husmannsplass. Fortellingen videre viser oss litt om menneskene som bodde på denne plassen.

Foran fra venstre Tellef Davidsen med sønnene Martin og Olav Tellefsen, og konen Anne Marie Olsdatter som var født i Dallen.

De første årene

Røllend er nevnt som husmannsplass helt tilbake til 1690 årene, det var da et sameie mellom brukene på Kvarstein.

Grunnleien var 1,5 riksdaler fra 1721, og husmannen hadde bare plassen så lenge ikke bøndene trengte plassen.

I 1856 fikk husmannen festebrev på levetid for seg og konen. Leia var da 3 spesidaler årlig.

Den første som er nevnt på denne plassen var Gunvald Røllend som i 1692 var skyldig 2 riksdaler til kjøpmann Mads Aalbek.

Siden bodde forskjellige slekter der i kortere og lengre perioder,

Ole Olsen Røllend (f. 1811) og hans slekt

Han var gift med Anne Henriksdatter (f. 1811), datter til Henrik Jensson Åbel, husmann under Kvarstein.

Ole var sønn til Ole Olson Graslia (f. 1784), husmann under Vennesla (kom til Graslia fra Vigelandsmoen i 1811) og Pernille Persdatter Svalane (f. 1778)

Ole Olsen leide plassen Røllend fra 1841, men fikk festebrev fra Jens Jonsen i 1856 (bnr. 2 på Kvarstein).

Både Ole og Anne levde ved folketellingen i 1875, men da hadde eldste sønnen Ola Olsen overtatt Røllend.

Ole var smed av yrke. Han dør 21. september 1888. Anne Henriksdatter dør 21. april 1879.

Anne og Ole hadde 4 barn .

Ole Olsen Quarstein (f. 15. september 1837)

Han giftet seg 3. november 1870 med Hanna Kathrine Børufdatter fra Vigmostad. Hun var født i 12. mars 1834 i Valle Sør-Audnedal (gården Homme). Hun var datter til Børuf Olson og Anna Hansdatter Syrdal.

De hadde to barn:

Bendik Kristian (f. 3. november 1871)

Anna Olava Olsdatter (f. 1. oktober 1875) Giftet seg med murer Oskar Berntsen.

I 1874 fikk de tillatelse til å starte opp med butikk. Da huset ble revet på 1970-tallet var fortsatt de gamle benkene fra butikkens tid bevart. Med gammel skrifttype kun man lese hva de forskjellige skuffene en gang hadde inneholdt. Historien forteller at Ole var svært redd for sin kone, hun kunne være svært bestemt. Mange muntre historier ble fortalt om dette.

Ole går nå under navnet Ole Olsen Høiland.

I folketellingen fra 1900 bodde det 4 mennesker i huset. Det ser ut til at forretningsdriften hadde opphørt på det tidspunktet. Ole står oppført som husmann med jord, kjører for egen regning. Hanna står oppført som husmannskone.

I tillegg bodde murer Oskar Berntsen i huset. Han var født 1873 i Venersborg i Sverige. I tillegg finner vi datteren Anna Olava Olsdatter (kone til Oskar Berntsen)

Under folketellingen fra 1910 bodde det også 4 personer i huset, Ola Olsen Høiland er nå enkemann. Nå bor det en eldre kone, Aasille Jakobsdatter, som var født 2. februar 1858. Hun står oppført som rengjøringspike.

Inger Olsdatter (f. 6.februar 1844)

Hun giftet seg med Bernt Tobias Hansen(f. 1847) fra Stølen i Øvrebø. Bernt Tobias Hansen var snekker av yrke. Han arbeidet på Saga. Her døde han i en tragisk ulykke den 10.oktober 1887, da var minste barnet bare 7 måneder gammel. Han skulle under sagene for å ordne noe med maskineriet da et av drivhjulene kom bort i jakka hans. Folk måtte helt opp til stemmen for å stoppe vannet. Da var det imidlertid for sent, han ble knust under maskineriet.
Barn:

-**Gunder Berntsen** (31.oktober 1872-10.september 1874)

-**Ellen Berntsdatter** (2.mars 1874-18.mars 1880)

-**Gunder Berntsen**(f 24.januar.1876)

Han kom tidlig inn i arbeidslivet som anleggsarbeider. Gunder var med på byggingen av Bergensbanen. Han slo seg ned på Ustaoset der han stiftet familie.

Anne Berntsdatter (f. 7.januar 1879)

I 1887, da faren døde kom hun på "Børnehjemmet" oppe i Vennesla. I et intervju fra 1969, på hennes 90-årsdag forteller hun litt fra denne tiden ("Glimt fra gamle Vennesla" av Jørgen Ås). Hun husket med glede Ole Jørgensen Aas som hadde butikken i Holehauen. Hver jul kom han med presanger til alle barna på hjemmet. Anna var også med da de flyttet over i det nye "Børnehjemmet" som senere ble Vennesla skole.

Anna fikk utdannelse som syerske med god hjelp av sin bror Gunder som hjalp henne med penger. Hun gikk på syskole i Kristiansand. Etter skolen arbeidet hun som syerske, hun bodde da igjen på Røllend hos sin onkel Ola. Etter en tid flyttet hun opp til Vennesla. Da Anna var 25 år, 18.november 1904 giftet hun seg med Gunvald G.Nesheim, sønn til Gunnar Gundersen Neset.

De bygde hus i Vennesla, som sønnen Bjarne Nesheim senere overtok.

*Anna og mannen Gunvald G. Nesheim
og sønnen Bjarne Nesheim.*

Ellen Berntsdatter (2.mars 1882-19.januar 1963)

Hun ble gift med Ole T. Askedal (9.september 1874-2.april 1963)

Hans Berntsen (18.februar 1885-22.august 1961).

Han ble gift med Gunhild Berntsen, født Hoff (4.oktober 1891-5.desember 1961)

Oskar Johan Bendik Berntsen (22.mars 1887-22.desember 1908).

Han ble konfirmert 5.oktober 1905. Han arbeidet som skomaker. Oskar Johan Bendik fikk en nyresykdom og døde 21 år gammel.

Henrik Olsen (f.24.mai 1846)

Han fikk husmannskontrakt på en plass under Røllendsbakkane..

Henrik ble gift med Gurine Elisabeth Børufsdatter (f.4.oktober 1837) fra Valle i Sør-Audnedal (gården Homme). Gurine Elisabeth var søster til Hanna Kathrine Børufsdatter som var gift med Ole (Ola på Høyland), bror til Henrik. De giftet seg 26.januar 1874.

Barn:

-Anna Berthine Henriksdatter (f.9.februar 1875)

-Alma Olava Henriksdatter (f.3.juli 1877)

-Hans Kristian Albert Henriksen (f. 28.april 1880)

-Hermann Gustav Henriksen (18.oktober 1882-4.februar 1886).

Han dør 4 år gammel av kolera.

Gurine Elisabeth Børufsdatter dør av tuberkolose 6.september 1890.

Under folketellingen i 1900 er Henrik nå gift med Oline Torjesdatter fra Aa i Lyngdal (f.1837).

Sønneren Hans Henriksen bor da sammen med faren og stemoren Oline. I tillegg finner vi leieboer Olaf Olsen.

Fattiglem og enkemann Henrik Olsen dør 26.oktober 1903.

Gunvald Olsen (f. 21.juli 1848).

Han bodde heime på Røllend, der han i 1865 har yrkestittel vedhogger.

I 1875 er han dagarbeider. Han bosetter seg på plassen Blåsen når han gifter seg med Ingerid Andersdatter (f. 26.10.1854) den 2.desember 1876. Hun er datter til Anders Andersen i Øvrebø.

I 1910 har han yrkestittel pramfører, og det er oppgitt at han er privat forsørget.

Elvearbeider Gunvald Olsen dør 3.august 1917 av kreft.

Kona Ingrid skriver seg på denne tiden for Ingrid Olsen. Ingrid Olsen Kvarstein dør 14.oktober 1925. Hun er da forsørget av kommunen.

Barn:

- **Ole Andreas Gunvaldsen** (9.april 1877-22.januar 1878).

- **Anne Thomine Gunvaldsdatter** (f.17.august 1879)

- **Ole Andreas Gunvaldsen** (f.7.juni 1881)

I 1910 finner vi han på Vennesla fattiggård på Honnemyr (innlagt fattig).

Lokalt går han under navnet Olav Blåsen. Senere skriver han seg for Olav Gunvaldsen Kvarstein.

Han dør 30.april 1963.

- **Gunhild Marie Gunvaldsdatter** (17.juni 1883-20.juni 1890)

- **Hermann August Gunvaldsen** (21.mars 1885-7.oktober 1899)

Hermann August dør av tuberkolose.

- **Gunhilde Emilie Gunvaldsdatter** (f. 7.november 1886)

Hun dør av tuberkolose 23.juni 1914, hun bor da på Vennesla gamle hjem (28 år gammel)

- **Gunhild Marie Gunvaldsdatter** (8.oktober 1891-5.januar 1892)

- **Gunhilde Marie Amanda Gunvaldsdatter** (f.31.oktober 1893)

Hun ble til daglig kalt Amanda Blåsen. Hun flytter senere til Kristiansand og kaller seg Amanda Kvarstein.

Amanda dør 10.oktober 1974.

Utsnitt av bilde fra Kvarstein skole 1894. Bak er Ole Andreas Gunvaldsen Blåsen. Foran han fra venstre Jørgen Ve og Torgeir Kvarstein.

Hermann August fra skolefoto i 1896.

De siste slektene på Røllend (Høyland)

Ved folketellingen i 1910 har Røllend fått navnet Høiland. Når dette navnet oppsto er usikkert. Det finnes en plass i Vigmostad som heter Høiland, det kan være Hanna Børufdatter som har gitt plassen dette navnet.

Denne plassen var husmannsplass under bnr.2 (tilfalt Lia på Kvartstein etter utskiftingen). Denne plassen ble aldri frikjøpt, og siste eier var Toralf Kvarstein. De siste som bodde her var Margit Svendsen(1.april 1888-1-februar 1969) med familie. Hun var født Mortensen, men giftet seg med Ole Johan Svendsen som døde allerede i 1937 (43 år gammel) av tuberkolose. Myrtle (11.november 1920-30.mars 2007), datter til Margit og Ole Johan Svendsen og hennes mann, Olaf Pettersen(7. juli 1923-16.november 1995) fra Kristiansand flytter fra Høiland etter de har bygd nytt hus.

Barn:

- Hella Svendsen
- Karin Pettersen(gift Gerald)
- Rolf Magnar Pettersen

Huset sto tomt noen år og forfalt. Dette var et av de eldste hus i Vennesla. Huset ble revet på midten av 1970-tallet.

Utenfor Høyland på slutten av 1950-tallet. Rolf Magnar Pettersen til høyre, Endre J. Hannevik til venstre. I midten Siv og Jan-Erik Persson, barna til Alfild Hannevik (gift Persson).

Fra Vennesla Formannskap i 1955

Sak 634/55: Tilsetting av husmorvikar.

Til den ledige stilling som husmorvikar etter Alvilde Moen har det nå meldt seg 1 søker, Ingebjørg Rike fra Valle. Hun er 27 år gammel og har 5 mndrs. Husmorsskole og har bl.a. 2 års praksis ved Dikemark sykehus som kjøkkenhjelp. Helseattest i orden. Husmorvikarnemnda rår til at hun blir ansatt og at hun tiltrer straks.

Tilråding:

1. I samsvar med fullmakt fra herredsstyret gitt i møte 11/8 d.å. tilsetter formannskapet Ingebjørg Rike i den ledige post som husmorvikar.
2. Da hun må leie hybel får frk. Rike kr. 50,- pr. måned i tillegg til den vedtatte lønn for husmorvikarene.

Bilde fra ca. 1960. Her ser vi ennå deler av den gamle hovedveien som i tidligere gikk forbi husene på Røllend. Mellom denne veien og jernbanen ligger de tre gamle plassene. Det nye huset på Bakkane fra 1929 lengst mot nord. Hele dette området er nå bebygd og kalles Høylandsområdet, navnet Røllend er borte.

Fra Vennesla Formannskap i 1955

Sak 968/55: Polititjenesten i Vennesla.

Skrivet fra lensmannen angående styrking av polititjenesten i Vennesla har vært oversendt politimesteren i Kr.sand til uttalelse.

Politimesteren peker i brev 5.d.m. på at lensmannen i første rekke er ansvarlig for opprettholdelsen av ro og orden i sitt distrikt. Han er enig i at der bør ofres mer på ordens- og patruljetjenesten i Vennesla, men fremholder at det fremdeles er 3 politimenn i Vennesla etter at lensmannen fikk ansatt en betjent til. Personlig er han tilhenger av at styrken ved lensmannskontoret styrkes i stedet for ansettelse av en særlig ordenspolitimann. Men da under den uttrykkelige forutsetning at den nyansatte ikke blir brukt til de mange administrative og sivilrettslige gjøremål ved lensmannskontoret.

Politimesteren finner at ei ordning som den en har i Vågsbygd med patruljering av konstabler fredag, lørdag og søndag måtte kunne gjennomføres i Vennesla. Denne må imidlertid betales helt av kommunen.

Endelig nevner politimesteren at "det offentlige også betaler en ganske vel avlønnet vaktjeneste lørdager og søndager som skjer ved telefonvakt og utføres av lensmannsbetjenten".

Tilråding:

Saka utsettes til en får nærmere erfaring om hvordan den nye ordning med statsskatten virker for lensmannskontoret.

Gunhild (Gull) Strandberg

- Mi hadde bare et par vett du

AV: Signe Rysstad og Morten Aslaksen

Det hun sikter til er et utslitt par selbu-votter, som hun holder fram og viser. Disse vottene brukte hun som barn. De er strikket av hennes mor, og etter hvert stoppet og lappet opptil mange ganger. Nå vil Gunhild gi dem til Hommestaua, slik at kommende generasjoner kan se hvordan man måtte bøte på det man hadde i "gamle dager".

Vi har tatt en prat med en av Vennesla's eldre innbyggere, som forteller litt om hvordan det var å vokse opp på gård på Eikeland i mellomkrigs-årene.

Vi har tatt turen opp på Digemyra og treffer Gunhild, eller Gull som hun har blitt kalt så lenge hun kan huske. Gull tar imot oss på trappa til huset hun og mannen Om-mund bygde i 1960. En nydelig plass, ikke langt fra nåværende sentrum av bygda. Tomta er stor, med en hage, som sommerstid er full av blomster og andre vekster.

Gunhild er glad i å stelle det fint

rundt seg. Fra stuevinduet har ekteparet Strandberg utsikt utover Rø-lend, Nesane og til elva, ja, også rett over på de nye husene på Moseid-stranda kan de se.

Gunhild Strandberg het Eikeland til etternavn før hun ble gift. Hun ble født på Eikeland i 1927, som nest eldst i en søskenflokk på 5. Eldst er Åse, så Gunhild, deretter kommer Gregar, Kjell og Ingrid videre i rekken. En barneflokk som vokste opp i ei liten grend i bygda vår. – Der hadde vi et godt liv, mimrer Gunhild, og begynner og fortelle.

Gården de vokste opp på hadde til enhver tid 5-6 melkekyr, i tillegg til noen kviger og kalver. Faren deres, Ottar, arbeidet som elektriker, men salg av melk ble en god ekstrainntekt for den store familien. Barna måtte være med på fjøsstellet og melkinga. Etter hvert som de ble større var de også med på å kjøre melka rundt til kunder i bygda. Helt fra Eikeland og nedover til Vikeland var det familier som ventet på frisk melk. Med hest og kjerre gikk turen med melkespann på lasset. Melka ble levert på kjøkkenet, der den ble øst over i kopper og kar. Mange hadde bare et melkespann. Hesten var et viktig transportredskap sommer som vinter. Det var ingen bil på Eikelandsgården da Gunhild var barn.

Hesten ble også brukt til kirkeskyss. Om vinteren var det å kle seg godt før turen bar av sted i sluffa. Var det bar vei, var det melkekjerra som måtte bringe familien ned i bygda til Frikirken. Når barna var små, gikk de på søndagsskole på Eikeland. Tone Eikeland var en kjær søndagssko-lelærerinne, som Gunhild har gode minner om.

Hun gikk på skole på Eikeland. 10-12 elever, fordelt på småskole (1.-3. klasse) og storskole (4.-7.klasse). Det var praktisk med kort skolevei, for da rakk hun fjøsstellet før hun måtte møte opp på skolen. Hun husker de byttet lærer ofte, men ikke hvorfor.

Gunhild husker sin mor som streng, og alle barna måtte være med på alt arbeidet som en stor gård krever. Men barnedommen var ikke på noen måte tung og vanskelig. På gårdene omkring var det mange andre barn, og det ble mange fine stunder med lek og gode samtaler med de andre

barna. Særlig hadde Gunhild og bestevenninna Ragnhild mange gode stunder sammen. - Vippe pinne, hyste ball og slå ball var vanlige leker, forteller Gunhild. Hun husker godt at de om sommeren, etter middag og oppvask, fortet seg ned til Eikelandsvannet og badet mens foreldrene tok middagskvilen. - Det var særlig godt under høyonna når man hadde jobbet seg svett og varm på jordene, sier hun. Gunhild lærte tidlig å svømme, takket være at badevannet var så nærme husene.

Å bo på en gård i 30-årene krevde mye arbeid. Dyrene skulle ha stell og mat. Det samme skulle menneskene. Mye mat ble produsert på gården. Gunhild forteller at de dyrket grønnsaker til eget bruk. Og det gjorde de bra, for hun sier at de til og med fikk premie på utstilling for fine produkter. Noen få høns gav egg, og kjøtt ble det når et storfe måtte slaktes. Kjøttet ble enten syltet eller lagt ned i tønner med salt for at det skulle holde seg godt lenge. Det var ingen elektrisk fryser den gang. I kjelleren på gården var det også en kaldtvannskum der bl.a. melka ble satt for å holde seg kjølig.

Barna på Eikeland var sjelden nedover i Vennesla. Det vil si når de ikke var med på melkekjerra. – Jeg tror ikke jeg var nedover i Vennesla for å treffe andre barn før jeg gikk for presten, men etter konfirmasjonen begynte jeg på yngres i Frikirken og der gikk jeg fast i mange år. Gunhild kan huske de en sjelden gang tok toget til Kristiansand for å kjøpe klær. De minste barna fikk sydd tøy til seg, men etter hvert som barna ble ungdommer var det stas med noen nye plagg fra de fine butikkene i byen. Ellers var det butikken til Sigurd Eikenes nede i Vennesla som var "nærbutikken", og der fikk de kjøpt det meste av det de ikke produserte på gården eller laget selv.

Etter endt 7-årig folkeskole på Eikeland, og etter at hun ble konfirmert i Vennesla Frikirke, reiste Gunhild til Sør-Audnedal for å gå på husmorskole. Etter det gikk hun på et langt kurs på Vigeland Hovedgård for å lære å veve. Hun husker det var ei eldre dame fra Øyslebø som var lærer. Som ganske ung begynte hun som husmorvikar i Vennesla. Var det sykdom i en familie, eller hadde husmor født et barn, kom husmorvikaren og hjalp til med husarbeidet. Dette var et arbeid Gunhild var vant til fra gården, og et arbeid hun trivdes med. På sykkel farten Gunhild rundt fra hus til hus i bygda i noen år.

Men kjærligheten førte henne ut av bygda. Gunhild giftet seg med Ommund Strandberg i 1952. Ommund var også venndøl, men jobbet som lærer og gårdsbestyrer på Møglestu i Lillesand. Dermed ble det noen få år utenfor Vennesla for ekteparet. De bodde også en kort stund hos Gunhild Lømsland i Ålefjær, mens de bygde huset på Digemyra. Ommund fikk tomt i nærheten av hjemgården Strandberg, og der bygde de huset de fortsatt bor i.

Sammen har Gunhild og Ommund fått 3 barn. Ottar Helge var det første barnet, men han døde allerede 5 år gammel av leukemi. – Han var sånn en fin gutt, sier Gunhild og viser oss et fotografi av han der han går først i 17.maitoget og vifter med det norske flagget. – Han var så glad i musikk, minnes hun. De to andre barna er Turid og Ottar.

Gunhild gikk i sin ungdom på vevkurs. Hun ble fort veldig glad i denne hobbyen, og det har resultert i veldig mange fine åkler, duker og andre ting, som hun har produsert på veven hun har stående midt i stua. – Jeg har laget 116 åkler, sier hun og fortar seg og finne fram noen eksempler. Også noen fine duker viser hun. Bl.a. en 18-personersduk. Vi kan bare tenke oss hvor mange timer hun har sittet med tråd og skyttel for å få fram disse flotte mønstrene. – Noen åkler har jeg solgt, ellers har jeg gitt bort mange, forteller Gunhild, før vi tar en tur rundt i huset. Da ser vi at veggene er pyntet med mange fine vearbeider. Ingen tvil om hva denne kjappe 85 åringen har hatt som hobby i mange år.

De to selbu-vottene i åttebladrosemønster, som nå er utstilt på mimreløftet Hommestaua, sier sitt om livet på en gård på Eikeland før i tida. Et par votter måtte holde små barnehender varme lenge, selv om de ble slitte og stygge.

Hunsfos fabrikker

- for 50 år siden (1962)

Samlet og redigert av Alf Melling

Et typisk trekk for de økonomiske forhold i 1962 var den meget alvorlige konjunktursvikt for de tradisjonelle eksportorienterte industrigrener. De aller fleste opplevde store vanskeligheter i form av svak etterspørsel og synkende omsetning. Dette er ofte et meget typisk symptom på begynnelsen til en generell nedgangskonjunktur.

Det er av den aller største betydning at eventuelle stimulerende tiltak ikke får en form at de ikke befordre et økende press på bedriftens omkostningsnivå.

Spørsmål om videre økonomisk integrering i Europa har fortsatt vært sterkt i brennpunktet. Som kjent har vårt land søkt om fullt medlemskap i EEC. Treforedlingsindustrien har hilst denne beslutning med glede. Vi er ikke i tvil om at de økonomiske og politiske fordeler langt vil overstige ulempene ved et medlemskap, under forutsetning av at U.K også blir medlem.

Dessverre inntrådte den situasjon (28.01.1963) at forhandlingene i Brüssel mellom U.K og EEC ble avbrutt på grunn av at Frankrike, mot de fem øvrige medlemslands ønske, nedla veto mot å føre forhandlingene videre. Vi er overbevist om at et medlemskap vil tvinge seg fram, det er derfor bare et tidsspørsmål når forhandlingene vil bli gjenopptatt.

Produksjon/omsetning

Tross alle vansker har det lyktes oss å holde vårt produksjonsapparat fullt beskjeftiget i 1962. I løpet av senvinteren og våren steg steg våre lagre av ferdige varer imidlertid i så faretruende grad at vi så oss nødsaget til å stoppe fabrikkene i fellesferie allerede fra 9. juni.

Tremasse (tørretenkt)	19.873 tonn	mot 16.589 tonn i 1961
Cellulose	« 31.240	« « 31.029 « « «
Papir	 54.322	« « 56.178 « « «

For første gang på mange år viser papirproduksjonen tilbakegang i forhold til året før. Dette tilskrives sviktende ordretilgang og korte leveringstider. Dette har ført til stadige omlegginger, og under slike forhold er det umulig å oppnå maksimal utnyttelse av maskinene. Ved stadige skiftninger av kvalitet og farger stiger utskudds-prosentsen sterkt.

Vi gjengir her vår omsetning de siste 10 år. For å korrigere for den fallende pengeverdi har vi omregnet omsetningen etter engrosprisindeksen. Vår omsetning i 1962 fordelte seg med 84% på eksport og 16% på hjemmemarkedet. Våre produkter eksporteres til markeder i alle verdensdeler.

	Omsetning i løpende kroner	Engrosprisindeks 1952 = 100	Omsetning i «1952-kroner»
1953	 43.4 mill.	 99	 43.8 mill.
1954	 52.3 «	 101	 51.7 «
1955	 55.6 «	 103	 54.0 «
1956	 58.8 «	 108	 54.4 «
1957	 61.8 «	 112	 55.1 «
1958	 57.8 «	 110	 52.5 «
1959	 67.0 «	 110	 60.9 «
1960	 77.3 «	 111	 69.6 «
1961	 81.8 «	 112	 73.0 «
1962	 71.5 «	 114	 62.7 «

Anleggene

- 2 nye slipeapparater ble tatt i bruk i mars
- Et anlegg for bleking av tremasse er under bygging
- Centricleaner-anlegg beregnes ferdig i mai 1963
- Moderniseringen av sileriet fungerer meget tilfredsstillende
- PM4 er utstyrt med ny maskinglitt
- Pope-ruller er installert på PM6
- Laboratorium i direkte tilknytning til papirfabrikken er bygd
- Anlegg for barking av løv-virke er tatt i bruk
- Arbeidet med nytt tømmeropplag og nytt renseri går som planlagt
- Svovelforbrenningsanlegget ble satt i drift i oktober
- 2 nye tykkmassestårn blir fullført senhøstes
- Arbeidet med ny kraftstasjon er i gang, elveløpene er utsprengt/renset
- Nytt papirlager (3.800 m²) på Lagmannsholmen er under bygging

(En imponerende investeringstakt!)

Barkeanlegget for løv-tømmer på Moseidmoen

Svovelforbrenningsanlegget

2 nye tykkmassetårn

De ansatte

Pr. 31.12.1962 var det ansatt i alt 918 arbeider og 127 funksjonærer, en nedgang på 61 ansatte i løpet av året. Reduksjonen av antall ansatte er et resultat av våre bestrebelser for å redusere våre omkostninger.

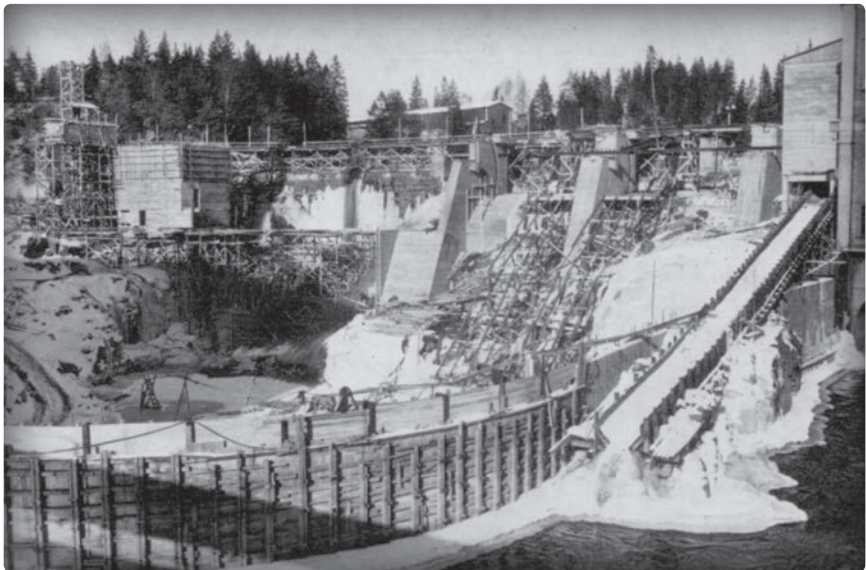
Tariff-oppgjør, økt feriegodtgjørelse og økte trygdepremier gir en samlet stigning på ca. 1,4 Mkr pr. år.

Resultat for 1962

Netto-resultatet for året viser et tap på 1,33 Mkr.

Styret foreslår at det ikke utdeles utbytte. Både på kort og lengre sikt fortoner utsiktene for vår industri seg dystre.

Vi lever i et internasjonalt marked. Der er det ikke balanse mellom forbruk og produksjonskapasitet for våre produkter. Kapasiteten for papirproduksjon stiger hurtigere enn forbruket. For å overleve må våre omkostninger reduseres.

Den nye kraftstasjonen under bygging.

„HUNSFOSPOSTEN” FOR 10 ÅR SIDEN

BEDRIFTSKOR

Endelig ser det ut som om vi skal få et bedriftskor på Hunsfos. Initiativtakeren denne gang er Gustav Arstad. — Ingeniør Skjenneberg, som ikke har kunnet slippe et slikt kor av tankene, ble straks fyr og flamme. En får håpe at koret snart vil være en realitet.

LITT HUMOR

Hørt på verkstedet kl. 8.07:

Nei, gratulerer du, så tidlig har du aldri kommet for sent på arbeidet før.

Sterk helse

Når vi presenterer Einar Halland her — så skyldes det at han sikkert er en av dem som kan skilte med minst sykdomsfravær ved Hunsfos Fabrikker gjennom årene.

Han har kunnet glede seg over en god helse. Nå er han 54 år, og han begynte ved Hunsfos da han var 17—18 år gammel. For 27—28 år siden hadde han lungebetennelse, men ellers har han ikke vært syk, forteller han. Tidligere var han på gården, nå arbeider han i transporten, og det er han like tilfreds med som at helsa holder.

For en utenforstående må det høres uhyggelig ut at man har guillotin'er på Hunsfos. Det er imidlertid ikke noen bloddryppende historier forbundet med dem, idet de brukes til å kappe, trimme og dele papirark. Nå har man fått en ny og moderne guillotine på Salen. — Her presenteres den. Det er Egil Grundetjern som betjener den

Ny telefonsentral

Lørdag den 17. mars ble den nye telefonsentralen satt i drift. Den er utbygd for 180 lokalnr., av disse er 120 tatt i bruk. Sentralen har 10 by-linjer, det er 2 mer enn den gamle hadde. Oppsetting av by-forbindelser utenom kontortid besørges som før av portvakten.

Fabrikkens nye telefonsentral har mange finesser og utvidelsesmuligheter. Den er kjøpt gjennom Christianssand og Omegns Telefonaktieselskab og levert av A/S Elektrisk Bureau.

Alf Hodnemyr med det nye sentralbordet.

Synnøve Rødal (t.v.) og Tonni Premak betjener sentralbordet.

Aktiv vintersesong for Hunsfos B.I.L.

Hunsfos B.I.L. kan også i år se tilbake på en vellykket sesong, både når det gjelder arrangementer og resultater. Som toppen på «kransekaka» har Hunsfos hatt en meget vellykket tur til Tangen Verft i Kragerø, hvor laget tok 3-manns pokalen og hevdet seg godt individuelt.

Hopptroppen til Kragerø.

Funksjonærforeningen

Foreningen har nå skaffet seg et feriestad, d.v.s. en tomt med hytte på, i Harkmark kommune ved Mandals-kanten. Stedet ligger 1 km øst for innløpet til Harkmark-fjorden. Fra Vennesla regner en at det er 6,6 mil dit bort.

Det er frikjøpt grunn, med badestrand. Sandstranden har fast og fin grunn, får vi opplyst. Det er foreløpig bare en hytte på eiendommen, men det er meningen å få satt opp flere hytter. Eiendommen er på i alt 12 mål.

Hytteleien er fastsatt til kr.5,- pr. døgn.

Hytta ligger fint i terrenget.

Dugnadsgjengen i full aktivitet.

Anleggsvirksomheten på Hunsfos er stor for tiden

Det er stor anleggsvirksomhet på Hunsfos for tiden. I fjor høst begynte Salvesen & Homme på en jobb som neppe noen misunte dem. De startet da på utsprengning for jernbanespor i fjellsiden utenfor verksted og kontor. Hele 12.000 m³ fast fjell skulle bort.

Sprengningen har foregått i store salver, og uten dekning for vinduene verksted og kontor. Den materielle skaden har hittil innskrenket seg til noen få vindusruter og et lite sår i verkstedveggen. Sprengningen har vakt alminnelig beundring hos både folk og menigmann.

Martin Homme, Harald Homme, Toralf Salvesen, Karl Salvesen (bak) og Gunnar A. Gundersen.

En salve på 600 m³ er ferdig boret.

Fjellet, etter at 190 kg geomitt har fått virke.

Nytt laboratorium

I slutten av mai ble et nytt laboratorium tatt i bruk. Det er av praktiske hensyn plassert i tørrenden av PM 1 og 2. Bård Joreid opplyser at det et laboratorium for kontroll av den løpende produksjon.

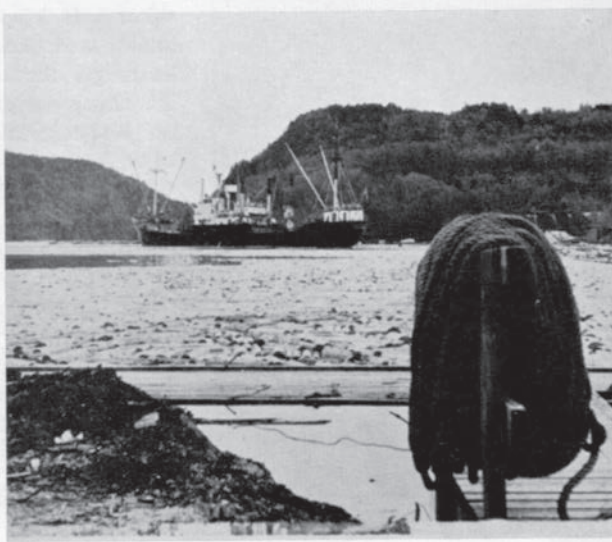

Et glimt fra det nye laboratoriet. Kåre Lindekleiv (til v.) og Torbjørn Tesdal er på samme skift.

Ålefjær

«Kungsö» i Ålefjær med tømmer

*Hosstående bilde
er tatt i Ålefjær
en solblank dag i
slutten av mai,
da «Kungsö» var
innom med kubb
fra Leningrad,
jevnstor og fin,
forsikret formann
Halvorsen.
Lasten besto i alt
av 4,500—5,000
kubikkmeter, fast
mål.*

Direktørskift

Teknisk direktør Rolv Lindseth fratrådte 1. august sin stilling ved Hunsfos Fabrikker for å overta som administrerende direktør i det nystartede selskap A/S Nordenfjeldske Treforedling.

Som ny teknisk direktør for Hunsfos Fabrikker, og samtidig adm. direktørs stedfortreder, er ansatt sivilingeniør Trygve R. Jarlsby. Han er for tiden teknisk disponent ved Treschow-Fritzøe.

Rolv Lindseth

Trygve R. Jarlsby

Honnør for flittige damer

Honnør for flittige damer.

Selvsagt står det kvinner bak, også når det gjelder Hunsfosheimen. En gruppe på 18 er med i Hunsfosheimens kvinneforening, og de er vel verdt en honnør, og et bilde i Hunsfosposten, for sitt uegennyttige og gode arbeid de legger ned for å skape trivsel og hygge på feriestedet på Oggevatn. De holder møte hver 14. dag. Da Hunsfosposten avla en fransk visitt en tidlig kveldsstund i Velferden var 6 damer tilstede. Fra v. Ingeborg Johnsen, Borghild Omdal, Astrid Kristiansen, Anne-Marie Johansen, Marie Reinhardtsen og Petrine Kile.

Kilder:
Årsberetning for 1962
Hunsfosposten 1962

Johs. B. Knobel

- Venneslas ukronede konge

AV: Egil Lie

I Hunsfos Fabrikkers historie har følgende personer i den øverste ledelse hatt lengst ansettelsestid:

- **Lars Bjønness**, 1886-1919. *Disponent (adm. direktør) hele perioden. Hovedkontoret var da i Kristiania.*
- **A. J. Vig**, 1897-1913. *Bestyrer (teknisk direktør) ved fabrikken i Vennesla.*
- **Johs. B. Knobel**, 1938-1956. *Adm. dirktør hele Perioden. Dessuten var han styreformann i fire år etter at han gikk av som direktør.*
- **Trygve R. Jarlsby**, 1963-1980. *Teknisk direktør i sitt første år. Adm. direktør de siste 16 år.*
- **Egil Lie**, 1962-1981. *Teknisk direktør i 15 år fra 1966.*
- **Magne Holmen**, 1968-1990. *Salgsdirektør hele perioden, men fungerte også som adm. direktør i noen måneder i 1981.*

Når Venneslafolk både i dag og om noen år ser tilbake på bedriftens historie, er det liten tvil om at man raskt stopper opp ved ” i Knobels tid”. Det er den perioden som man først og fremst vektlegger som den store tiden i bedriftens levetid. Dette ikke bare fordi det var bedriftens gullalder hvor man hadde tidene med seg og tilhørende store overskudd. Men også fordi bedriften ble ledet av en markant personlighet som i tillegg til faglig dyktighet også engasjerte seg sterkt i sine medmennesker og i aktuelle spørsmål i Vennesla Kommune.

La meg først se på Knobels innsats for bedriften.

Han var født i 1889 og var en moden mann på 49 år da han flyttet til Vennesla i 1938.

Han hadde en ualminnelig god erfaring i bransjen. Praktikant i tre år på Borregaard før Horten tekniske skole, derpå 10 år i papir- og celluloseindustri i Tyskland (fabrikkbestyrer der før han var 25 år). Tilbake i Norge i 1919 som bestyrer ved Katfos Fabrikker på Modum og fra 1927 bestyrer ved Skotselv Cellulosefabrikk, også i Drammensvassdraget.

Egentlig ville Knobels far, som var ansatt i Sarpsborg Sparebank, at Johannes skulle bli bonde. Familien hadde gårdsbruk i nærheten av Sarpsborg. Det var nok en tvist om dette mellom far og sønn, men sønnen holdt på sitt og ble ingeniør. Navnet Knobel hadde familien for øvrig i tidligere slektsledd tatt med seg fra Sveits.

Da Knobel tok fatt på Hunsfos våren 1938, hadde bedriften gjennomlevd mange tunge år. De "harde tredveåra", en mislykket papirmaskin bygd på slutten av første verdenskrig som ble endelig stoppet i 1934 og en tvangsauksjon i 1935 var hovedårsaken til at fabrikken hadde fått nye eiere. Den forrige direktør hadde hatt mange kontroverser med de ansatte, men også til slutt med styret, hvilket gjorde at han forlot bedriften ganske brått. Familien Knobel flyttet inn i direktørboligen som den første adm.direktør som hadde bodd her. Tidligere hadde dette vært en bolig for bestyrerne.

Når vi er inne på familien Knobel, la meg også nevne kona Inger. Hun hadde nok ikke noe imot å flytte tilbake til Sørlandet etter at hun hadde vært borte fra landsdelen i nærmere 30 år. Hun var nemlig fra Hæstad i Høvåg og arbeidet på et hotell i Kristiansand hvor unge Johannes traff henne. Det hadde seg nemlig slik at Johannes hadde tante og onkel som eide og drev dette hotellet. Om fru Knobel skal det understrekes den store innsats hun gjorde gjennom alle år både i det stille i bygda men ikke minst som vertinne ved alle anledninger i direktørboligen.

I annen halvdel av tredveårene hadde fabrikken således kun de to gamle papirmaskinene PM I og PM II i drift, og det er nå den nye direktør kommer med sin ide som siden er blitt omtalt som Knobels "gullegg". Ideen gikk ut på å sette inn to "yankeemaskiner" i den store tomme papirmaskinsalen etter gamle PM III. Dette fikk han styret med seg på. Installasjonen av disse to nye maskinene ble ekstremt billig i og med at de kunne tres inn i en eksisterende bygning. Parhestene PM III og PM IV tjente fabrikken i alle år helt fram til konkursen i 2011. Disse to maskinene har i alle år vært en av bærebjelkene for at Hunsfos Fabrikker fikk et så langt liv.

I og med at Knobel hadde en så god teknisk bakgrunn, valgte styret ikke å ansette noen teknisk direktør ved siden av.

Direktøren ved sitt skrivebord i «det hvite hus».

I årene under krigen gikk fabrikken på halv fart og antall ansatte var ved slutten av krigsårene ca. 300 personer. Hvordan forholdene var i direktørboligen og på Øya og likeledes hvordan direktøren prøvde å hjelpe de ansatte ikke minst med mat, framgår av artikkelen som er skrevet i samarbeid med Knobels datter Liv som er trykket et annet sted i dette årsskriftet.

I bedriften hadde man planlagt å bygge et moderne kontinuerlig blekeri for å kunne produsere hvitt papir med bedre kvalitet og dette kom i gang i 1947. Parallelt med dette hadde man slått fast at cellulosefabrikken hadde litt overkapasitet slik at det var mulig å bygge en femte pappmaskin. PM V ble bestilt i U.S.A. og var delvis finansiert av Marshallhjelpen. Den kom i gang i 1951. Direktøren og hans sønn Helge hadde turer til U.S.A. for å forberede kjøp og installasjon av denne maskinen. Dette var i "gullalderen" og under Koreakrigen måtte bedriften faktisk betale en avgift til Staten for hvert tonn papir som ble eksportert.

Den siste store investeringen direktør Knobel hadde ansvaret for var PM VI, selv om den ikke ble kjørt i gang før i 1957. Da hadde Gunnar Borgen overtatt ledelsen på Hunsfos etter at Knobel hadde blitt pensjonist i 1956. Konjunktorene var i ferd med å snu på dette tidspunktet, og det var en bedrift med store utfordringer Borgen blei satt til å lede. Det

skulle riktignok gå noen år før fabrikken gikk på sitt første underskudd på flere ti år i 1962.

I denne overgangsperioden satt Knobel som styrets formann i 4 år. De største utfordringene var:

Norsk treforedlingsindustri hadde på denne tiden den samme struktur som før krigen. Dette skyldtes i hovedsak regjeringen Gerhardsens planøkonomiske styring som gjorde at treforedlingsbedrifter i Syd Norge fikk tildelt en fast tømmerkvote som gjorde at det ikke var råstoffmessig dekning for større volummessige ekspansjoner. Dessuten hadde de meget gode papirprisene de foregående årene ført til at alle tjente penger og at det ikke førte til noen avskallinger av økonomiske årsaker. Derfor var det på mange måter en konservert industri som nå skulle konkurrere med den store utbygging av nye bedrifter i Sverige og Finland. Hunsfos var blant de større norske papirfabrikker, men hadde en situasjon som var ganske typisk for en rekke av disse norske bedriftene.

I tillegg sto direktør Borgen overfor to ytterligere utfordringer spesielt for Hunsfos.

Fabrikken var meget mannskapskrevende. Tømmerhåndteringen i Ålefjær og på Øya krevde ca. 50 mann.

Papirfabrikken var svært urasjonell. Bedriften hadde nå 6 papirmaskiner i tre adskilte avdelinger på tre forskjellige nivåer. I realiteten var det tre forskjellige papirfabrikker med separat etterbehandling i form av arkcutting og rullepakking. Timelønna lå på 5 – 7 kroner (i 1956 gikk minstelønna opp fra kr. 3,20 til 3,25 etter tre ukers streik i norsk papirindustri). Man kunne derfor drive arbeidskrevende bedrifter i femtiårene, men dette blei umulig etter 1960 med den eksplosjon som skjedde i timelønninger og sosiale kostnader.

En annen utfordring direktør Borgen hadde, var at Knobel i noen grad hadde gjort Hunsfos til å bli en familiebedrift med soussjef og to overingeniører fra den nærmeste familie.

Det er da Borgen med tilslutning også fra styrets formann Knobel bestemmer at man vil gjeninnføre stillingen som teknisk direktør, og overingeniør Rolf Lindseth fra Saugbrugsforeningen i Halden får jobben. Parallelt med dette blei det gjort organisatoriske endringer i den tekniske ledelse.

Mens Knobel enda er styreformann vedtas en utviklingsplan for hele bedriften som er grunnlaget for de store investeringer i første halvdel av 60 – årene.

Da Knobel blei pensjonist, flyttet han og fru Inger til Midtun, et nybygd hus på høyden over Hunsfos skole. Bedriften tilbød de to å bo gratis her resten av livet. Ekteparet hadde tidligere sikret seg leilighet i Oslo, men da tiden var aktuell for flytting, mente de at de var så knyttet til Vennesla at de ville fortsette å bo her.

Innledningsvis skrev jeg at direktør Knobel var sterkt engasjert i sine medmennesker, og dette viste han både innenfor så vel som utenfor bedriften. Hans innsats på dette området under krigen er omtalt på annet sted i dette årsskriftet.

Han var sterkt opptatt av at arbeiderne skulle få sitt eget feriehjem, hvilket førte til at Hunsfosheimen sto ferdig i begynnelsen av 1950 – årene. På DVD'en som Hunsfos Historielag ga ut for et par år siden, ser vi mange opptak fra pensjonistturer til Hunsfosheimen, og vi ser hvordan pensjonistene og han stortrivedes i hverandres selskap.

At arbeiderne kunne trives sammen med direktøren vitner følgende historie om. Overrekkelse av fortjenstmedaljer med hyggelig samvær fant alltid sted i direktørboligen. Etter en slik tilstelning blei det litt seint og Knobel hadde nok begynt å kikke på klokka. Da sier en av jubilantene. "Du kan bare gå og legge deg Knobel, så skal vi slokke lyset og låse når vi går".

Han sørget også for at husmødre i Vennesla fikk ferieopphold på Hunsfosheimen på bedriftens regning. Han var opptatt av at husmødrene også skulle ha mulighet til noe ferie og avslapping, mens mennene deres ofte hadde sine egne hobbyer som for eksempel jakt og fiske. Han sørget for at Husmorlaget ved flere anledninger fikk hjelp og støtte hvilket førte til at Knobel ble utnevnt til æresmedlem i Vennesla Husmorlag.

Av bedriftens styreprotokoller går det fram at Knobel i de gode årene sørget for at lag og foreninger i bygda fikk årlige tilskudd. Vennesla Sanitetsforening og Husmorlaget kunne få opp til 5000 kroner, og det var betydelige midler tidlig på femtitallet.

Det kan også nevnes at Johannes Knobel var en sterkt engasjert frimurer. I 1958 ble han Ordførende Mester i losjen i Kristiansand som var det høyeste embete man kunne oppnå her på Sørlandet.

Som tidligere omtalt bodde Familien Knobel i Modum Kommune (ikke langt fra der Vikersundbakken ligger i dag) i nærmere 20 år. Fabrikkebestyreren lot seg innvelge i Modum Kommunestyre, og det går fram av den lokale presse at han markerte seg i mange diskusjoner og hadde

sine bestemte meninger uten alltid å følge sitt eget partis innstilling.

I Vennesla blei han aldri medlem av Kommunestyret, men han engasjerte seg sterkt i flere viktige saker i Vennesla Kommune.

Kommunen har i de fleste år av fabrikkens levetid levd i et skjebnefellesskap med bedriften, men har neppe noen gang vært så avhengig av bedriften som i 1950 – årene. Antall ansatte gikk sterkt i været og bedriften hadde gode resultater hvilket gjorde at skatteinntektene fra bedriften og dens ansatte utgjorde henimot halvparten av Kommunens skatteinntekter (Vennesla gamle kommune). Det er innlysende at de disposisjoner som Hunsfos Fabrikkers ledelse tok, var ganske avgjørende for Venneslas situasjon.

Forøvrig vedrørende Kommunen bør nevnes at Knobel må kunne sies å ha hovedansvaret for at Vennesla sentrum ligger der det gjør i dag og ikke på Vikeland. Det gamle herredshuset på Graslia brant i februar 1948. Tilfeldigvis hadde Hunsfos styremøte dagen etter. Møtet vedtok å bevilge 100 000 kroner til nytt herredshus, og sjekken blei overrakt ordfører Ole Jørgensen samme dag. Dermed kunne planleggingen av nytt herredshus starte umiddelbart.

Etter en del tautrekking hvor blant annet Venneslaposten var uenig med Knobel, fikk direktøren det som han ville og Herredshuset kom dit hvor det ligger i dag. Knobel blei da også den selvfølgelig leder av byggekommiteen.

Parallelt med dette påvirket bedriften meget sterkt at husbyggingen på Moseidmoen kom i gang. Ansatte på Hunsfos fikk boliglån som blei ettergitt etter et visst antall års ansettelse, og den nordre delen av Moseidmoen begynte å utformes slik vi kjenner den i dag.

Noen år senere skulle Venneslamoen forbindes med Moseidmoen. Hunsfos bevilget 350 000 kroner til brua (40 % av bruas kostende). Da brua åpnet i november 1960 ser vi på fotografier fra den gang at direktør Knobel går i første rekke i prosesjonen sammen med statsminister Einar Gerhardsen.

De ti siste årene i sitt liv tilbrakte Inger og Johs. B. Knobel i sin vakre pensjonistbolig Midtun med flott utsyn over bygda fra en vakker hage. Folkevittigheten i bygda døpte stedet for Kreml, om det var de store murene rundt tomta på Midtun som ble sammenlignet med Kremles murer i Moskva eller om det var "at sjefen i Vennesla bodde der" var årsaken til navnet, veit jeg ikke.

I tilknytning til ovenstående beretning om Knobels innsats i Vennesla bør også nevnes at både direktøren selv og enkelte i nær familie hadde helseproblemer i deler av denne tiden. Dette gjør det enda mer imponerende at han hadde krefter til å utrette alt han fikk gjennomført.

I november 1952 blei Knobel overrakt St. Olav av fylkesmann Frydenberg. I nærvær av statsminister Oscar Torp hyllet fylkesmannen den nye ridder av St. Olavs orden på Statens, Fylkets og Vennesla Kommunes vegne for hans store samfunnsgagnlige innsats.

Direktør Johs. B. Knobel døde 3. januar i 1970, og vi finner gravstøtten hans like på nordsiden av Vennesla kirke.

Knobels pensjonistbolig Midtun på toppen ved Hunsfos skole. Etter at Knobel var død i 1970 flyttet Helga og Egil Lie med to barn inn her. De bodde på Midtun til 1981. Hunsfos Fabrikker solgte eiendommen i 1982.

Fra Vennesla Formannskap i 1955

Sak 935/55: Opinionen mot pornografiske blad

Kristelig Folkeopplysning ber i rundskriv 1/10 1955 mottatt 5711 d.å. – kommune-styrene om å støtte den aksjonen som er satt i gang mot blad som "Verden Rundt", "Coctail", m.fl.

I anledning av dette rundskrevet har "Verden Rundt" sendt et skriv der bladet gir opplysninger om undersøkelser som er foretatt om hvem som kjøper dette blad. Ei rundspørring ga som resultat at bare 2% under 16 år kjøper bladet (eller henter det for foreldre eller foresatte). 18% av salget foregår til personer i alderen under 20 år. Bladet protesterer for øvrig energisk mot å bli stemplet som pornografisk.

Saken blir lagt fram uten tilråding.

Minner fra Hunsfos under 2. verdenskrig

- fra samtale med Liv Kittelsen

AV: Helga Lie, Ellen Knobel og Gunnar Knobel

Liv er yngste datter til Johs. B. og Inger Knobel. Knobel var direktør ved Hunsfos Fabrikker fra 1938 til 1956. Liv er født på Katfos i Modum. Etter noen år på Skotselv i Modum kom familien til Hunsfos og Vennesla i 1938. Da var Liv 18 år gammel og ferdig med middelskole og husmorskole. Dette året begynte hun på Kristiansand Katedralskole. Hun tok lokaltoget fra Hunsfos stasjon til Kristiansand hver dag. Hun var alene jente fra Hunsfos, men det gikk en gutt fra Hunsfos i samme klasse.

Liv Kittelsen.

Liv forteller om krigen og farens mange utfordringer på fabrikken. Han ble møtt med en del skepsis blant de ansatte på Hunsfos. Hva nå med en ny direktør og hvordan var han? De hadde ikke bare gode erfaringer med tidligere sjefer. Men Knobel viste seg å være en likandes kar, som blant annet gikk rundt i fabrikken og snakket med de ansatte, uansett hvem de var og hvilken jobb de hadde. Han har senere uttalt at maken til arbeidsstokk hadde han aldri møtt tidligere.

Knobel var den første administrerende direktør på Hunsfos som bosatte seg i Vennesla. Tidligere hadde to familier bodd i huset, og den forrige bestyreren var en av de. Knobel ble både bestyrer og administrerende direktør siden han hadde kunnskaper og erfaringer fra både ledelse og produksjon.

Da Knobel begynte på Hunsfos, sto han overfor store utfordringer. Fabrikken hadde på den tiden bare 2 papirmaskiner, 1 og 2. Det fikk stor betydning for fabrikken at han raskt besluttet å anskaffe ytterligere 2 papirmaskiner, 3 og 4, de såkalte "yankee-maskinene". Disse sto ferdig i 1939.

Liv forteller at tidlig om morgenen den 9. april, 1940, kom faren inn på rommet og vekket henne.

"Du må ta det helt rolig, men kle på deg og kom ned for vi er i krig. Du kan høre de bomber på Kjevik". Han åpnet vinduet så lyden kunne høres.

Huset deres ble etter kort tid fylt av ansatte fra Dampbakeriet i Kristiansand, samt et par skolevenninner av Liv, også fra Kristiansand. Alle evakuerte ut av byen. Liv forteller at de fleste ble bare noen dager, men noen ble lenger, blant annet en av skolevenninnene.

En del bestikk i sølv ble pakket i en koffert og plassert i fabrikkens hvelv. Ellers ble alt værende som før i huset.

Turi, som var 3 år og datterdatter av Inger og Johs Knobel, var hos sine besteforeldre når krigen brøt ut. Fru Knobel våget ikke å ha ansvar for Turi, og ønsket derfor at hun skulle reise hjem. Da tilbød Liv seg å følge Turi til Fiskum i Øvre Eiker hvor hennes foreldre hadde evakuert. Hun forteller at da de kom til Grovane var perrongen full av folk. I vrimmen var det farlig å sette ned Turi på perrongen i frykt for at hun kunne komme bort. En ung mann i toget hadde vinduet oppe. Han tilbød seg

å ta Turi inn gjennom vinduet. Liv dro med Turi til Fiskum som avtalt, men returnerte ganske snart til Vennesla.

Tyskerne kom fort på plass i Vennesla. På Hunsfos ville de okkupere hele direktørboligen til sin administrasjon. De var godt orientert om størrelse og antall rom, og at det bare bodde 3 personer i huset. Knobel

svarte tyskerne at han måtte ha minst to dager på seg. Dette ville de først ikke godta, men Knobel svarte tilbake at han måtte jo først stanse fabrikken, og at det var ikke bare å skru av en bryter. Han hadde flere hundre ansatte som måtte permitteres, og han kunne jo ikke administrere dette uten å være tilstede på plassen. Dagen etter kom de tilbake og beklaget den bryske måten de hadde oppført seg på. Familien kunne bli boende, men tyskerne ville ha to rom i den fløyen som hadde bad og egen inngang. Dette våget ikke Knobel å nekte.

Inger og Johs. Knobel.

Liv forteller at han som bodde i fløyen i direktørboligen på Hunsfos en dag kom opp til Knobel på kontoret og uttrykte at han ikke holdt ut stort lenger. Grunnen var fru Knobel, som så så stram og uvennlig ut hver gang de gikk forbi hverandre at, som han sa: en dag kommer hun til å slenge en håndgranat inn av vinduene mine. Tyskeren hadde faktisk med dyna og puta fordi han ville flytte til et annet sted. Ok, svarte Knobel, men i så tilfelle måtte tyskeren levere tilbake sengetøyet. Sengetøyet er mitt! sa Knobel.

Tyske beboere i direktørboligen var alltid en av de tyske sjefene. Hver gang det flyttet inn en ny sjef, fikk fru Knobel en bukett blomster. Og hver gang gikk hun sporenstreks og kastet buketten i søppelbøtta.

Knobel hadde en stor fordel av at han snakket flytende tysk etter flere års opphold i Tyskland, blant annet som arbeidsleder på en fabrikk. Denne erfaringen kom til nytte under krigen.

Knobel ble av og til innkalt til møte med tyske ledere i Kristiansand. Gustav Homme var sjåfør på Hunsfos. En gang han kjørte Knobel til en slikt møte, hørte han tydelig høylydt diskusjon. Hørte du noe, spurte Knobel, da han kom ut fra møtet? Joda, det hadde Homme gjort. Du skjønner det, sa Knobel, det er kun slikt språk de forstår.

Liv forteller at hennes far gjorde hva han kunne for å hjelpe de ansatte under krigen. Blant annet ble det kokt suppe. Råvarene ble skaffet til veie på forskjellig vis. Det er blant annet blitt fortalt om en kålåker som tyskerne hadde rekvirert, men som i nattens mulm og mørke ble høstet av folk fra fabrikken. Det ble også kjøpt saueskrotter som ble fraktet ned fra Dalen, ofte av Helge Knobel, bror til Liv. Skrottene ble hengt opp og partert i kjelleren i direktørboligen med tyskerne boende i huset. En gang hang det 42 skrotter i kjelleren. Det var Helge og Skjeldsbekk som sto for parteringen.

Det ble også kjøpt tønner med spekesild som ble delt ut på fabrikken. I tillegg hadde Knobel i april dagene 1940 fått opp en god del mel fra Dampbakeriet. Melet ble senere til god hjelp for noen som trengte det. Liv forteller at i familien var faren kjent for å si: Krigen er slutt til jul. Dette for å prøve å holde motet og optimismen oppe.

Knobel hadde gjemt en radio i en mellometasje mot kjelleren i direktørboligen. Han ble etter hvert bedt av motstandsbevegelsen om å fjerne den. Dette fordi de var klar over at tyskerne hele tiden peilet seg inn på hvor radioen kunne være. Selv flyttet motstandsfolkene sine radioer hele tiden.

En gang da tyskerne kom til direktørboligen for å lete etter radio, ville de inn i alle husets rom.

Da de sto på toppen av kjellertrappen, sa Knobel at der nede var det kun en bod. I realiteten sto de og snakket på et punkt i huset hvor radioen lå like under.

En annen gang som tyskerne kom for å lete etter noe, merket Knobel at tyskeren var svært interessert i kunst. Knobel konsentrerte seg derfor om å vise malerier og snakke om disse. Det endte med at tyskeren glemte sitt ærend.

Tyskerne var veldig interessert i kobber og de mente det var en del av det på fabrikken. Knobel tok de selv med seg på inspeksjon rundt i fabrikken. Han ledet an og gikk opp den ene trappen og ned den andre på kryss og tvers i hele fabrikken for å forville tyskerne mest mulig. Tyskerne visste til slutt ikke hvor de hadde vært og ikke vært. Knobel hadde

lurt de trill rundt så det viktigste rommet som inneholdt mest kobber, fikk de ikke se.

En offentlig ansatt person i Vennesla var kommunist. Han ble derfor av-satt av tyskerne og sto uten jobb og husvære. Da kom Knobel til unnset-ning. Den gamle kontorbygningen sto fortsatt, så han fikk husvære der. Knobel kom senere i forhør under påstand om at han støttet kommunis-men, men det ble ikke noe mer ut av det.

Fabrikken skulle bygge ut, men manglet sement som generelt var van-skelig å få tak i.

Samtidig skulle tyskerne bygge ut på Kjevik. Knobel ba da et par lastbil-sjåfører om å kjøre sine lastebiler til Kristiansand og menge seg med las-tebilene på kaia. Sementen som skulle til Kjevik skulle de i stedet kjøre til Hunsfos. Dette var selvsagt med livet som innsats, men de var heldige. Etter krigen tok Knobel penger med seg til den rette offentlige etat i Oslo og gjorde opp for sementen, og sa: Nå er det slutt på uærligheten. Livs egen kommentar: Det var fælt at det var nødvendig for folk under krigen å bli opplært til å lyve for andre.

Den andre episoden gjelder også bruk av bil:

Knobel fikk beholde sin private bil under krigen på den betingelsen at tyskerne kunne rekvirere den etter behov. En gang ble bilen rekvirert fordi en tysk offiser skulle kjøres til Evjemoen for å delta i et møte. Knobel ga straks beskjed om at sjåføren skulle sette på de fire dårligste dekkene han kunne finne. Innen de kom til Skarpengland hadde to dekk punktert og delvis revnet opp. Dette førte til to ting: Den tyske offiseren kom seg ikke på møtet sitt i Evje, og fabrikken fikk fire nye dekk til bilen.

Liv forteller at det bodde tyskere i alle husene på "Øya". Fra direktørbo-ligen forlot de huset i bra stand, men slik var det ikke i huset Skansen. Tyskerne brukte Skansen som spisested (messe) for alle tyskerne som bodde i de forskjellige husene på øya. Huset ble veldig tilgriset og måtte pusses opp. Antagelig ble "messa" flyttet ganske snart til kjelleren på "Velferden".

Etter en fullstendig oppussing av Skansen lovet tyskerne at de ikke skulle komme tilbake dit. Men det var bare tomme ord. De kom tilbake, men denne gangen tok de ikke hele huset. Dermed bodde familien Roen der sammen med en tysker. Noen dager før fredsdagen kom denne tys-keren og satte en flaske champagne på trappen med beskjed: "Ta denne og kos dere for nå er freden snart her. Døren min er ulåst, og det står en radio på bordet". Det viste seg senere at denne tyskeren var radioek-

spert og hadde vært behjelpelig for motstandsbevegelsen i Vennesla.

Vi skal ikke glemme fru Inger Knobel i denne vanskelige tiden selv om hun her kommer i skyggen av sin mann. Under krigen arbeidet hun aktivt i det stille, og hjalp til der hun kunne, blant annet med mat og klær. Et eksempel: en dag fant ikke Liv et skjørt hun hadde. Hun spurte sin mor om dette. Inger svarte da: Du skjønner det var noen andre som trengte skjørtet mer enn deg.

To dager før freden ble Knobel og direktør Mørk på Vigeland Brug innkalt til et møte i Kristiansand. De reiste med bange anelser og var nervøse. Den tyske offiseren åpnet skrivebordsskuffen og viste de lister med navn på 10 personer han var pålagt å arrestere. Men han hadde neglisjert ordre, og i følge Liv hadde tyskeren bevis for at han hadde reddet mange nordmenn fra dødsdom. Han bedyret at han ikke var nazist, men at han hadde vært forretningsmann i Sør Amerika og var blitt beordret hjem og senere sendt til Norge. Han ba så om hjelp slik at han kunne bli arrestert og komme i norsk fengsel. Så vidt Liv visste så gjorde tyskeren nettopp det.

På selve fredsdagen var det en del tyskere som sto og så på at venn-dølene gikk i tog for å feire freden. Liv forteller at mange av dem sto rolige og utkjørte etter en lang og slitsom okkupasjon. Mange av de var lettet og sto langs "togruten" og smilte. Flere av de sto med oppkneppet skjorte som et tegn på at de ikke var uniformert.

Litt om Liv Kittelsen. Hun bodde som ungdom i direktørboligen på Hunsfos, og i 1944 giftet hun seg med kjemiingeniør Tryggve Kittelsen, som var ansatt på Hunsfos. De bosatte seg på Graslia i "Hølands hus" der Venneslastua ligger i dag. Senere flyttet de til "skoletomta" på Hunsfosøya i en av de nyoppførte tomannsboligene. Der flyttet også Meyer-Knudsen, Grøntoft og Tobiassen inn.

I 1946 ble Erling født. Etter en tid flyttet familien Kittelsen til Sarpsborg og ble der i fem år. Anne- Louise ble født i 1955. Etter at familien kom tilbake til Vennesla, flyttet de inn i tomannsboligen ved siden av direktørboligen. Der bodde de til tidlig på 60-tallet da de bygde seg hus på Gimlekollen i Kristiansand. Tryggve Kittelsen døde i 2006.

Rusleturer

AV: Morten Aslaksen

Historisk rusletur ved Vigeland Hovedgård

Søndag 20.mai arrangerte historielaget en rusletur fra Kvivol-
len og rundt i området omkring
Vigeland Brug og Vigeland Hoved-
gård. Dette var i samarbeid med
Naturlos, og var et arrangement
for alle som ville være med. Ca.
90 personer ville gjerne rusle en
tur og høre historiene om Vige-
landsområdet.

Det var Thorbjørn H. Olsen og
Yngvar Hannevik som delte av sine
kunnskaper om historien og livet i
området før i tiden rundt Vigeland
Brug, Vigeland Hovedgård og de
mange småplassene som hørte inn under disse.

Været var strålende denne dagen, mange mennesker koste seg på tur og
mange historier ble fortalt og tatt godt imot.

Gode tilbakemeldinger gjør at historielaget ønsker å fortsette med slike
Naturlosturer fremover.

*Thorbjørn H. Olsen har full oppmerk-
somhet fra de fremmøtte når han for-
teller om livet på Vigeland før i tiden.*

*Fra trappa på Vigeland hovedgård
fortalte Yngvar Hannevik om hvordan
de som bodde der før i tiden levde.*

*Fint vær og mange folk da Yngvar
Hannevik fortalte historien om Vige-
land hovedgård.*

Historisk vandretur til Daletjønna, Dalen og Rødbyen

Siste søndag i august hadde historielaget lagt opp til en historisk vandretur til Dalen, eller Dallen, som vi sier i Vennesla. Karl Hodnemyr var naturlos og viste oss den steile veien rett opp på østheia for Vikeland, og fortalte historier om de menneskene og husene som lå langs veien før i tiden.

Vel oppe på Dallen, en plass som ligger godt gjemt, tok mange etterkommere av første eier av stedet oss imot med åpne armer. Evelyn Lunden, barnebarn av han som bygde husene som nå står, fortalte fra den tiden hun var liten og lekte rundt på plenen på Dallen (se for øvrig artikkel annet sted i årsskriftet).

I alt var det omkring 90 mennesker som hadde funnet veien opp til

Plassen Dalen, eller Dallen, ligger høyt og gjemt, men mange fant veien dit når historielaget arrangerte tur.

Evelyn Lunden forteller for de mange tilstedeværende at hun husker godt da hun lekte på Dallen som barn.

Dallen denne dagen. Omtrent halvparten deltok på slektsstevne, andre halvparten gikk videre til Dalletjønna, over Rebåsen og ned igjen til Rødbyen, der vi igjen fikk en god orientering av Karl Hodnemyr om hvem som bodde i de forskjellige, røde husene under krigen.

Nok en interessant vandretur i historielagets regi, der man fikk historisk kunnskap og god trim.

Karl Hodnemyr kunne huske hvem som bodde i de forskjellige husene i Rødbyen under krigen.

Olsokfeiring på Bommen

- med kåseri, bål og dans

AV: Morten Aslaksen

Tradisjonen tro var det også i år olsokfeiring på Bommen. Karl Johan Tveiten holdt et humoristisk og luftig kåseri for de mange tilstedeværende. Historielagets Randi Marie Kristiansen hadde, sammen med søsteren sin Anne, full kontroll over ledelse, loddsalg og litt underholdning.

Senere på kvelden ble det båltenning nede på Piren ved Otrås bredd. Øyvind Holberg og hans trekkspill satte stemningen og noen valgte å røre seg i takt med musikken.

Etter tilbakemeldingene å dømme må vi nok arrangere olsokfeiring på Bommen til neste år også. Velkommen!

Bålkos på piren.

Dans på piren - Ingrid Gundersen og Torodd Askekjær.

*Øyvind
Holberg*

*Karl Johan
Tveiten*

Mimrekvelder

- med historielaget

AV: Morten Aslaksen

Disse samlingene som historielaget nå har arrangert et par år har god oppslutning og de fremmøtte gir positive tilbakemeldinger. Dette setter selvfølgelig vi i styret pris på og har derfor vedtatt at mimrekveldene skal fortsette også i hele 2013.

Temaene er varierte, opplegget er stort sett det samme og sammensetningen av de som kommer på disse kveldene varierer noe i forhold til dagens emne. Vi forsøker å lage en uformell tone i lokalene, slik at de som har en historie å fortelle kan overvinne mikrofonskrekken og tørre å stå fram. Håpet vårt er at enda flere åpner opp for alle de historiene de har inni seg og forteller oss andre dem.

Disse temaene ble mimret om i 2012:

"Musikklivet i Vennesla" Innleder: Arthur Coldal og Bjørn Syvertsen

"Kristenlivet i Vennesla" Innleder: Morten Aslaksen

"Kvarstein - ei bygd i bygda" Innleder: Yngvar Hannevik

"Gårdsliv i Vennesla" Innleder: Tor Søren Drivenes

"Tradisjonelt håndverk i Vennesla" Innleder: smed Tore K. Lunden

"He toget pebe - Toget var viktig i gamle dager" Innleder: Olaf Ingebretsen

"Helsevesenet i Vennesla" Innleder: Dr. Helge R. Svendsen

Fra Vennesla Formannskap i 1956

Sak 44/56: Tilskott til kloakk

Styret for Kvarstein indremisjon søker i brev 21.d.m. om fri tilkopling til Kvarstein kloakk for bedehuset og om eventuelt bidrag til septikktank.

Tilråding: Bedehuset får fri tilkopling til kloakken.

Sak 64/56: Fritaking av hundeavgift

Jens Lunden har muntlig søkt herredskassereren om å bli fritatt for hundeavgift for fremtida. Han har betalt for 1956.

Tilråding: Av omsyn til konsekvensene kan søknaden ikke imøtekommes.

27. september. Tore Lunden holdt foredrag om sitt arbeid som bl.a. Smed. Her sammen med Aud Renstrøm ved bordet med noen av hans egne arbeider og sin bestefars, Knut Lunden.

25. oktober. Olaf Ingebretsen holdt foredrag om jernbanens betydning for Vennesla.

Fra mimrekvelden 29. mars i år.

Et minne etter de russiske krigsfangene i Vennesla

AV: Odd Arild Nordli

For noen år siden laget jeg en utstilling på bygdemuseet med bilder av skihoppere og skibakker i Vennesla. I den forbindelse var jeg hjemme hos Klara og Rolf Voreland i Erkleivvegen og lånte et bilde av Granlibakken. Mens vi satt og snakket sammen om skihopping og skibakker i Vennesla, fant Rolf fram en figur som han ville gi til bygdemuseet. Figuren er to utskårne hester i tre som står mot hverandre.

«Hva er dette»? spurte jeg, og da fortalte Rolf Voreland følgende historie: Mot slutten av krigen var det noen russiske krigsfanger som ble holdt fanget på Hunsfoss skole. I en periode marsjerte de fra skolen forbi huset vårt og opp i Rundåslia for å hogge ved. Vi synes synd på russerne, men turte ikke stå ved siden av vegen og gi dem noe å spise på grunn av de tyske vaktene som fulgte med. Løsningen ble at sønnen vår, som var en liten gutt på den tiden, stod ved veien med brødsriver i handa som han gav til russerne da de kom forbi. De tyske vaktene synes nok ikke de kunne jage vekk Egil som gutten vår het, så han stod med brød ved siden av vegen den ene dagen etter den andre. Det kan vel også hende at flere av tyskerne skjønnte hvilken vei det gikk med krigen og så mellom fingrene på det som skjedde.

Men så en dag da russerne kom marsjerende hadde en av fangene med seg figuren med to utskårne hester i tre. Denne kastet han bort til Egil og sa på den måten takk for maten.

Da de første russerne kom til Vennesla var de både utsultet og fillete kledd. Derfor var det mange i Vennesla som med en gang begynte å tenke på hvordan de kunne hjelpe til med mat og klær. Det gikk nesten sport i å lure tyskerne slik at de kunne få gitt russerne noe mat. Ønsket om å kunne være til hjelp holdt seg hos mange gjennom hele krigen selv om de som var på Hunsfoss skole ikke var i samme dårlige forfatning som de første russerne som kom.

Den gamle fana til Vennesla Musikkorps

AV: Odd Arild Nordli

Da tyskerne invaderte Norge 9. april 1940, ble Kjevik raskt erobret. Flyplassen var blitt åpnet for sivil rutetrafikk året før, men tyskerne gjorde den raskt om til militære formål og bygde den kraftig ut. Rullebanen ble forlenget, to hangarer ble bygd og en omfattende infrastruktur etablert. Tyskerne rangerte flyplassene sine i en skala på fem, alt etter størrelse og utbyggingsgrad. Kjevik ble rangert i den nest høyeste gruppen. Her var det stasjonert flere titalls tyske kampfly. Flyene var utstyrt med det som på den tiden var tilgjengelig av våpen og utstyr. I tillegg var det avdelinger som hadde ansvar for samband, værvarsling, sanitet, brannslukking, luftvern og nærforsvar.

Så det var en stor mengde militært utstyr som var lagret på Kjevik. Etter at tyskerne hadde kapitulert 8. mai 1945, krevde den allierte overkommando at alt fiendtlig flymateriell skulle ødelegges. Så i løpet av sommeren kom engelske spesialtropper og ødela og sprengte nesten alle flyene.

Utstyr av forskjellig slag ble også samlet sammen og brent i store mengder.

I denne perioden, dvs. 30. juni 1945, spilte Vennesla Musikkorps på Kjevik. I løpet av denne turen fikk noen av medlemmene tak i en tysk fallskjerm som var laget av silke. Fallskjermen ble tatt med til Vennesla, og nevenyttige korpsmedlemmer laget en fane av fallskjermen. Motiv ble malt på, snorer ble flettet og fanestativ laget.

Men selv om fanen krevde sitt, var det mye fallskjermstoff til overs. Dette ble fordelt på korpsets medlemmer som hadde døtre som skulle konfirmeres det året.

Så i stedet for å bli brent opp, ble den tyske silkefallskjermen brukt til fane for Musikkorpset og konfirmantkjoler i Vennesla.

Håndarbeidskurs

AV: Signe Rysstad

Vennesla Historielag har fått fine lokaler i andre etasje i Skolemuseet. Disse vil vi gjerne ha litt mer aktivitet i. Høsten 2012 tilbød vi kurs i ulike håndarbeidsteknikker. Først satte vi i gang med brikkevev. Bjørg Nodeland underviste. Neste tilbud var hekling, men kurset ble avlyst, da det var få som meldte sin interesse. Er det flere som melder seg på heklekurs, så setter vi i gang på nyåret. Reidun Ramselien har sagt seg villig til å undervise både i hekling og strikking. Jørdis Hodnemyr har stor interesse for ull av villsau og underviste i å strikke rett fra ulla uten å gå veien om karding og spinning. Dette var nytt for mange og dermed var interessen stor.

Våren 2013 blir tilbudet strikking, gimping og slå nupereller. Bjørg Johansen er dyktig til å gimpe og til å lage flotte nupereller. Da blir det hun som skal undervise. Videre kan vi tenke oss å samles i lokalene våre til håndarbeidskafe'.

scantrade

BLIKKENSLAGERVERKSTED

Bademiljø

olto
VVS

**VENNESLA JERNVARE &
FARVEHANDEL A.S**

Verktøy Jernvarer Skruer Maling Kjøkkenutstyr

**SØRLANNES STØSSTE LAGÅR
A DØRE Å VINDUE!**

Tlf. 38 15 50 33
www.mtre.no

m³[®]

Vennesla; libris

Vedtekter

for Vennesla Historielag

§ 1: Medlemskap og virkeområde

Medlemskapet er åpent for alle. Vennesla Historielag har sitt virkeområde i Vennesla sogn.

§ 2: Formål

Lagets formål er:

- Å arbeide for at alt av historisk interesse innen lagets virkeområde blir tatt vare på og vernet om.
- Å vekke, øke og spre interesse for, og kunnskap om Sognets historie.
- Å organisere og lede lokalhistorisk virksomhet.
- Å arrangere møter, kurs og ekskursjoner.
- Å foreta registreringer, innsamlinger av muntlig tradisjon, stedsnavn og annet av historisk interesse.
- Å arbeide for at det blir gitt ut bygdebøker og andre skrifter om Sognets historie.
- Å arbeide for vern av fortidsminner og andre kulturminner.

For å nå målsettingen skal laget samarbeide med andre historielag og Agder Historielag.

§ 3: Årsmøtet

Årsmøtet er lagets høyeste myndighet. Ordinært årsmøte holdes innen utgangen av mars måned. Ekstraordinært årsmøte innkalles når styret finner det formåls-tjenelig. Årsmøtet bekjentgjøres i dagspressen og innkalles med minimum 2 ukers varsel.

Årsmøtet behandler: Årsberetning, regnskap og fastsetter medlemskontigenten.

Dessuten foretas det valg på leder, sekretær og kasserer, samt 4 styremedlemmer og 3 varamedlemmer.

I tillegg kan Hunsfos Historielag velge en representant til styret.

Videre velges 2 revisorer, valgkomite og andre tillitsvalgte.

Lagets leder velges for 1 år, de øvrige medlemmer og av styret velges for 2 år. Varamedlemmer, revisorer, valgkomite og andre tillitsvalgte velges for 1 år.

Saker som skal behandles av årsmøtet må være oversendt styret senest en uke før årsmøtet.

§ 4: Styret

Styret administrerer og leder lagets arbeid i årsmøteperioden. Styret er beslutningsdyktig når minst 4 medlemmer er til stede og innkallingen er foretatt på vanlig måte. 1.varamedlem innkalles fast til styremøtene.

Styret foretar valg på nestleder og representanter til offentlige utvalg, styrer og råd. Funksjonstiden er 1 år.

De valgte representanter fremlegger uoppfordret rapporter, årsmeldinger og referater fra møter i de respektive utvalg, styrer og råd.

Videre er styret lagets kontaktledd med andre historielag og med de kommunale myndigheter.

Styret forvalter lagets eiendeler.

§ 5: Arkivering

Innsamlet skriftlig materiale, originalmanuskripter til lagets årsskrifter, m.m., og lydbånd- og videoopptak foretatt i lagets regi skal, i den utstrekning styret finner det formålstjenelig, deponeres i Vennesla Bibliotek's lokalsamling.

§ 6: Inaktivitet

Dersom styret ikke holder årsmøte i to (2) påfølgende år, kan en frivillig gruppe av lagets medlemmer, etter vanlig kunngjøring, holde årsmøte.

Det foretas valg på nytt styre, som overtar det gamle styrets rettigheter og plikter.

§ 7: Oppløsning

Oppløsning av laget kan bare skje etter enstemmig årsmøtevedtak.

Styret i Agder Historielag skal konsulteres.

Lagets midler kan overføres til andre historielag i kommunen, eller stilles til disposisjon for tiltak i kommunen, som samsvarer med lagets formål.

Lagets arkiv deponeres i Vennesla Bibliotek's lokalsamling.

Revidert på Vennesla Historielags årsmøte 19.mars 2009.

Fra Vennesla Formannskap i 1955

Sak 72/56: Melding fra edrueighetsnemnda

Nemnda sender gjenpart av årsmelding for 1955. Nemnda uttaler at edruskapstilstanden på langt nær er tilfredsstillende, men at bruket foregår mest i det skjulte. Til nemnda er meldt 10 menn og 2 kvinner, derav er 8 menn og 2 kvinner i 1955 meldt for første gang. 5 personer har fått advarsel, 3 er under oppsikt og 2 er innlagt på kursted.

Av nemndas behandling uten innlegg i kursted har 4 tilfeller gitt meget gode resultater, opphold i kursted har gitt helt positivt resultat i 1 tilfelle og i 2 tilfeller er pasientene i arbeid uten at det finnes skoft på grunn av drikk.

Formannskapet tilrår: Meldinga blir tatt til underretning.

**Ønsker du å støtte
Vennesla historielag?**

Ta kontakt med styret.

trend[®]
Vennesla

Medlemsliste 2012

ABRAHAMSEN, Bjarne Egil
ABUSLAND, Aud Kirsten
ANDERSEN, Greta
ANDERSEN, Gurine
ANDERSEN, Ivar Kristian
ANDERSEN, Jan Erik Back
ANDERSEN, Ruth
ANDREASSEN, Johnny
ANDRESEN, Emilie Marie
ARNTZEN, Ove Holmquist
ASKEDAL, Aslaug
ASLAKSEN, Morten
AUNE, William
ØSTERHUS, Anna
BACK, Bruno
BAKKEN, Knut John
BAKKEN Tor Endre Viksnes
BAKKEN, Øyvind
BERG, Arnhild
BERGESEN, Eli Wenche H.
BERGSNOV, Tordis Marie
BERNTSEN, Frank
BERNTSEN, Sylvi Tambini
BJELLÅS, Oddleif
BJELLÅS, Yngvill
BJØRNSHEI, Reidar Olaf
BRULID, Aud Venke Renstrøm
BRYNE, Edith
BÅRDESEN, Anne Berit
DRIVENES, Signe
EGELANDSAA, Odd
EGELANDSAA, Sylvi
EIDET, Svein Egil

EIKELAND, Gregar
EIKELAND, Kjetil
EILERTSEN, Arne
EINSTABLAND, Inger
EIVINDSON, Olav Kr.
ERIKSEN, Einar
ERIKSEN, Geir
FJERMEDAL, Brita
FJERMEDAL, Kirsten Ruth
FORGAARD, Bjørg
FRIBERG, Inger Lise
FROLAND, Inger Marit
FROLAND, Per Kristian
FURUBORG, Hans Petter
GAUTESTAD, Torhild
GRUNDETJERN, Bjarne Kåre
GRUNDETJERN, Oline
GRØNVOLD, Arnulf
GUNDERSEN, Ingjerd
GUNSTENSEN, Astrid
HAGEN, Borghild
HAGEN, Sigurd
HAMMEN, Lilliann
HANNEVIK, Yngvar
HANSEN, Emil Andreas
HANSEN, Finn Oskar
HANSEN, Gerd Wiik
HANSEN, Ole Johnny
HANSEN, Kjell Guttorm
HANSEN, Ragnhild Eidet
HANSEN, Margit Leesland
HARKET, Martin
HAUG, Turid

HAUGLAND, Allis
HEGLAND, Anne Marie
HEGLAND, Reidar
HODNEMYR, Alf
HODNEMYR, Gerd
HODNEMYR, Karl
HODNEMYR, Jørdis
NORDBØ, Reidar
HOLMENE, Jens Olav
HONNEMYR, Anne Berit
HONNEMYR, Finn
HONNEMYR, Håkon
HORRIGMO, Kirsten J
HÅVERSTAD, Kåre
GUNDERSEN, Ingrid
INGEBRETSEN, Else
INGEBRETSEN, Olaf
ISAKSEN, Odd Willy
IVERSEN, Reidar Jortveit
JENSEN, Ronny
JENSEN, Torleif
JEPPESTØL, Odd Arve
JERSTAD, Malen
JOHANSEN, Bjørg
JOHNSEN, Sigurd
JORTVEIT, Olav
JORTVEIT, Åse
JORTVEIT, Trygve
JORTVEIT, Åse
KJELVIK, Erling
KJELVIK, Olene Kristine B.
KLEPP, Magne Gustav
KNOBEL, Ellen

KOLAND, Linda Brovig
KRISTIANSEN, Randi Marie
KROGSTAD, Arne
KVARSTEIN, Bernt
LARSEN, Øystein
LEDANG, Jan
LELAND, John
LIE, Egil
LIE, Helga
LIE, Jarl Øystein
LIE, Kåre
LIE, Sverre Ravnsborg
MANGSETH, Ingjerd
MARTINSEN, Paul S.
MELLING, Alf
MELLING, Inger Britt
MJÅLAND, Ingebjørg Sofie
MJÅLAND, Mary
DALE, Kirsten
MOEN, Olav
NESET, Tone
NILSEN, Jan
NILSEN, Stein Magne Hagen
NORDGARDEN, Torgrim
NORDHAGEN, Helge
NORDHØY, Liv Reidun
NORDLI, Odd Arild
OLSEN, Sven Aage
OLSEN, Kirsten Reidun
OLSEN, Torbjørn Harald
OLSSON, Henny
OMDAL, Aud
OMDAL, Ellinor
OMDAL, Målfrid

OMDAL, Roald
RASMUSSEN, Kjell
RAVNAAS, Nelly Synnøve
RENSTRØM, Andor
ROBSTAD, Bjørn
ROBSTAD, Inger Johanne
ROBSTAD, Ellen Nora
ROBSTAD, Erna Irene
ROBSTAD, Tore
ROBSTAD, Gunvor
ROBSTAD, Oddvar Severin
ROBSTAD, Solveig
ROBSTAD, Tor Robert
RUENES, Marry
RUENES, Oddmund
RUENES, Torunn
RYSSSTAD, Anne Synnøve
RYSSSTAD, Oddvar
RYSSSTAD, Signe
RYSSSTAD, Knut
RØED, Alf
RØLLAND Liv Kirsten
RØLLAND, Øyvind
ANDERSEN, Torhild
RØNNING, Marit Wiik
RØNNING, Trygve
RØNNING, Øyvind
SALVESEN, Sverre
SCHELLINGERHOUT, Anna B.
SKARPODDE, Sigmund
SKOV-SKOV, Arne
SLETTEDAL, Sven
SMISETH, Margit
SOLHEIM, Anne-Lill

SOLHEIM, Arne
STALLEMO, Målfrid
STIEN, Helge Jørn
STOKKELAND, Rolf
STOKKELAND, Turid
STORDAL, Gunnar
STRANDBERG, Arne
STRANDBERG, Gunhild
STRANDBERG, Ommund
STRANDBERG, Tor Jeppestøl
STRENGENES, Gudrun
STRØMME, Magne
STÅHL, Aksel H.
THARALDSEN, Peder
ULVØY, Torunn
URDAL, Svein
VASSBØ, Marion
VENNESLA VGS
VENNESLAND, Oddvar
VORELAND, Alf
VORELAND, Åse
WEGGE, Aslak
WEHUS, Karl Ove
WITZØE, Sigfrid
WROLDSEN, Arnhild
AAMDAL, Anna Elisabeth
AAMDAL, Karl
AAMLID, Gaute
AAS, Inger
PEDERSEN, Arvid
AAS, Sigfrid
AAS, Sigmund
AAS-LYNGBY, Lillian
AAS-LYNGBY, Oddbjørn

Bli medlem!

Se www.venneslahistorielag.org
eller kontakt styret (se s. 2)

***Er du interessert i lokalhistorien til bygda vår Vennesla?
Da er det naturlig å bli medlem hos oss!
Om du vil engasjere deg aktivt eller bare være støtte-
medlem, er du like velkommen.***

Lagets formål er:

- Å arbeide for at alt av historisk interesse innen lagets virkeområde blir tatt vare på og vernet om.
- Å vekke, øke og spre interesse for, og kunnskap om Sognets historie.
- Å organisere og lede lokalhistorisk virksomhet.
- Å arrangere møter, kurs og ekskursjoner.
- Å foreta registreringer, innsamlinger av muntlig tradisjon, stedsnavn og annet av historisk interesse.
- Å arbeide for at det blir gitt ut bygdebøker og andre skrifter om Sognets historie.
- Å arbeide for vern av fortidsminner og andre kulturminner.

INNMELDINGSSKJEMA

Navn: _____

Adresse: _____

Telefon: _____

Mobil: _____

E-post: _____

Medlemskapet koster kr. 200,- pr. pers. pr. år inkl. årsskrift.
(uten årsskrift kr. 100,- pr.pers.)

Skjema sendes:

Vennesla Historielag v/ Gerd Wiik Hansen, Bakhei 2, 4700 Vennesla

venneslahistorielag.org

Invester i drømmene!

Liv Marit hjelper deg å lykkes med sparing.

Kontakt henne på telefon 38 15 29 23.

www.sparebankenpluss.no

 BANK[®]
BANKEN FOR SØRLANDET

Vennesla Historielag

Årsskrift 2012